

Archeologische opgraving

Verslag van resultaten

Eindverslag

WIELSBEKE RIJKSWEG (prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Natascha DERWEDUWEN
Redactie: Christof VANHOUTTE

Projectcode: 2020A126

Vergunningsnummer:	2020A126
Projectleider:	Vanhoutte Christof
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
veldwerkleider:	Natascha Derweduwen
Archeologisch team:	Bert Mestdag, Werner Wyna, Lisa Weyts
Bevoegde Vlaamse overheid:	Onroerend Erfgoed
Plannen:	Natascha Derweduwen, Werner Wyna
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	Bert Mestdag
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Wielsbeke
Deelgemeente:	Wielsbeke
Plaats:	Rijksweg 314
Opgravingsplan op bouwplannen	zie bijlage
Projectcode:	WIRIO20
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 80050.6 Y: 178397.2 X: 80156.2 Y: 178529.8
Kadastergegevens:	Wielsbeke, afdeling 1, sectie C, nummers 61n2 en 61w2
Topografische kaart:	zie plan in bijlage
Begindatum onderzoek:	16/06/2020
Einddatum onderzoek:	23/06/2020
Relevante termen thesauri:	middeleeuwen, opgraving
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Gemeente Wielsbeke Rijksweg 314 8710 Wielsbeke
Titel:	Archeologische opgraving Wielsbeke Rijksweg (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten eindverslag.
Rapportnummer:	2020/14
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. INLEIDING	5
2. BESCHRIJVEND GEDEELTE	6
2.1. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	6
2.2. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	9
2.2.1. Vraagstelling	9
2.2.2. Randvoorwaarden.....	9
2.2.3. Geplande werken	10
2.3. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	11
3. ASSESSMENTRAPPORT	14
3.1. BESCHRIJVING, MOTIVERING EN REGISTRATIE	14
3.2. WETENSCHAPPELIJK POTENTIEEL	14
3.3. UIT TE VOEREN ONDERZOEK	14
4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS.....	15
4.1. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
4.2. BODEMKUNDIGE SITUERING	17
5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	18
5.1. HISTORISCH KADER.....	18
5.2. ARCHEOLOGISCH KADER	21
6. RESULTATEN	23
6.1. STRATIGRAFIE	23
6.2. BESCHRIJVING SPOREN	25
6.2.1. Algemeen	25
6.2.2. Sporen en structuren	27
6.2.2.1. Volle middeleeuwen	27
6.2.2.2. Late middeleeuwen.....	35
6.2.2.3. Ongedateerd.....	40
7. INTERPRETATIE EN DATERING	44
8. AANBEVELINGEN VERDER ONDERZOEK	47
9. SYNTHESE	48
9.1 ALGEMEEN.....	48
9.2 ONDERZOEKSVRAGEN.....	48
10. BIBLIOGRAFIE.....	51

10.1. LITERATUUR	51
10.2. INTERNETBRONNEN.....	53
11. BIJLAGEN	54

1. INLEIDING

In het kader van de geplande bouw van een nieuw sportcomplex voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 16 juni tot 23 juni 2020 een archeologische opgraving uit op het terrein. De geplande werken voorzien de bouw van een nieuwe zwembadhal met doelgroepenbad, een sporthal, omkleedzones, cafetaria, sport- en leslokalen en algemene gebouwfuncties. Rondom het gebouw worden verhardingen zoals toegangspaden, buitenterras en inrit voorzien. Aangezien de bouw van het complex gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem werd eerst een archeologisch bureauonderzoek en (voor)onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed, dat op basis van een positieve prospectie in 2020 door RAAP België, een verdere opgraving oplegde.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verder onderzoek. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met plannen, fotolijst en de digitale versie van de bijlagen en deze tekst. De verschillende inventarislijsten en foto's kunnen geraadpleegd worden via <http://www.monarcheo.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via info@monument.be.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Archeologische voorkennis

Het archeologisch (voor)onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de aanleg van een nieuw sportcomplex aan de Hernieuwenstraat te Wielsbeke. Het doel van het archeologisch onderzoek is nagaan of er kans is op aanwezigheid van archeologisch waardevolle resten. Hiertoe werd gestart met een **bureauonderzoek (ID14410)**¹. Hieruit werd duidelijk dat het gebied zich in een zone bevindt met een lage densiteit aan bebouwing. Het projectgebied is gelegen op zo'n 500m ten noordwesten van een historische meander van de Leie, binnen de Vlaamse vallei. Aan de hand van het bureauonderzoek kon niet uitgesloten worden dat zich mogelijks een archeologische site bevond binnen het projectgebied. Er was een reële trefkans inzake archeologisch erfgoed waardoor er werd overgegaan op een **landschappelijk bodemonderzoek (ID14410)**². Gezien de gunstige ligging aan de oude meander van de Leie, was er ook een matige tot hoge verwachting voor steentijdmateriaal. Om de bewaringscondities met betrekking tot dergelijke artefactensites en de bodemgaafheid binnen het onderzoeksgebied na te gaan, werden er vijf landschappelijke boringen geplaatst. Er werd vastgesteld dat het projectgebied een bodemopbouw kent waarin archeologische niveau(s) zich aftekenen in eolische lichte zandleem op een diepte tussen 40cm en 1m60 onder het maaiveld. Hierdoor werd overgegaan tot een **verkennend booronderzoek (ID14410)**³ waarbij 1 vuurstenen artefact werd aangetroffen in een sterk verstoorde boring. De bodem bleek sterker verstoord te zijn dan geopperd in de fase van het landschappelijk booronderzoek. Er werden veel afgetopte bodemprofielen aangetroffen waardoor er verder geen verwachting meer was naar steentijdartefactensites.

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Figuur 1: Weergave van de verkennende boringen en hun uitvoeringsstatus (bron: Raap België).

Gezien de nog steeds gunstige verwachting op sporensites werd het projectgebied onderzocht door middel van **proefsleuven (ID14410)**⁴. In een aantal proefsleuven werd een hoge verstoringsgraad vastgesteld. Echter in het centrale en westelijke deel van het projectgebied werden sporen van middeleeuwse bewoning aangetroffen. Het gaat hierbij om een woonerf met een noordwest-zuidoostelijk georiënteerde gebouwplattegrond omgeven door verschillende erfgreppels, te dateren in de volle tot late middeleeuwen. Deze zone werd dan ook geadviseerd voor vervolgonderzoek onder de vorm van een **archeologische opgraving** over een oppervlakte van 3.387m². De resultaten van deze laatste worden in dit eindverslag neergeschreven.

⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Figuur 2: Plan met weergave van de aangelegde proefsleuven en hun daarin aangetroffen sporen (bron: Raap België).

Figuur 3: Afbakening van de opgravingszone, weergegeven op het GRB (bron: Raap België).

2.2. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

2.2.1. Vraagstelling

Volgende wetenschappelijke vraagstellingen werden vooropgesteld in het Programma van Maatregelen⁵:

- Hoe verhouden de resultaten van de opgraving zich tot de resultaten van het vooronderzoek en meer specifiek het proefsleuvenonderzoek?
- Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van de verschillende sporen binnen de vindplaats? Is er sprake van nederzettingen?
- Zo ja, wat is de omvang en de ruimtelijke structuur van de aangetroffen nederzettingen? Gaat het om één of meerdere erven en is er sprake van een fasering?
- Op welke manier is de nederzetting en het omliggende cultuurlandschap ingericht (verkavelingsgreppels, afsluitingen e.d.)? Is er een directe relatie met het landschap?
- In hoeverre kunnen er gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de types plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?
- Kan er een continuïteit worden vastgesteld tussen de verschillende fasen van de site?
- Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie binnen de nederzetting? Welke cultuurgewassen werden in de verschillende bewonings- en gebruiksfasen verbouwd? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?
- Hoe verhouden de resultaten van de opgraving zich tot de historische en archeologische gegevens van de omgeving? Hoe verhoudt de site zich ten opzichte van de structuren die in de buurt van het plangebied aanwezig zijn op de Ferrariskaart?
- Welke informatie verschaft de archeologische site over de middeleeuwse bewoningsstructuren in de regio?

2.2.2. Randvoorwaarden

Centraal binnen de grenzen van het plangebied bevonden zich bij de aanvang van de archeologische opgraving nog een aantal bomen ter hoogte van (oude) perceelsgrenzen. Gezien er nog geen kapvergunning beschikbaar was, konden deze tijdens de opgraving niet verwijderd worden van het opgravingsterrein. Er werd in de mate van het mogelijke zo dicht mogelijk tegen en tussen de bomen afgegraven waar nodig.

⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

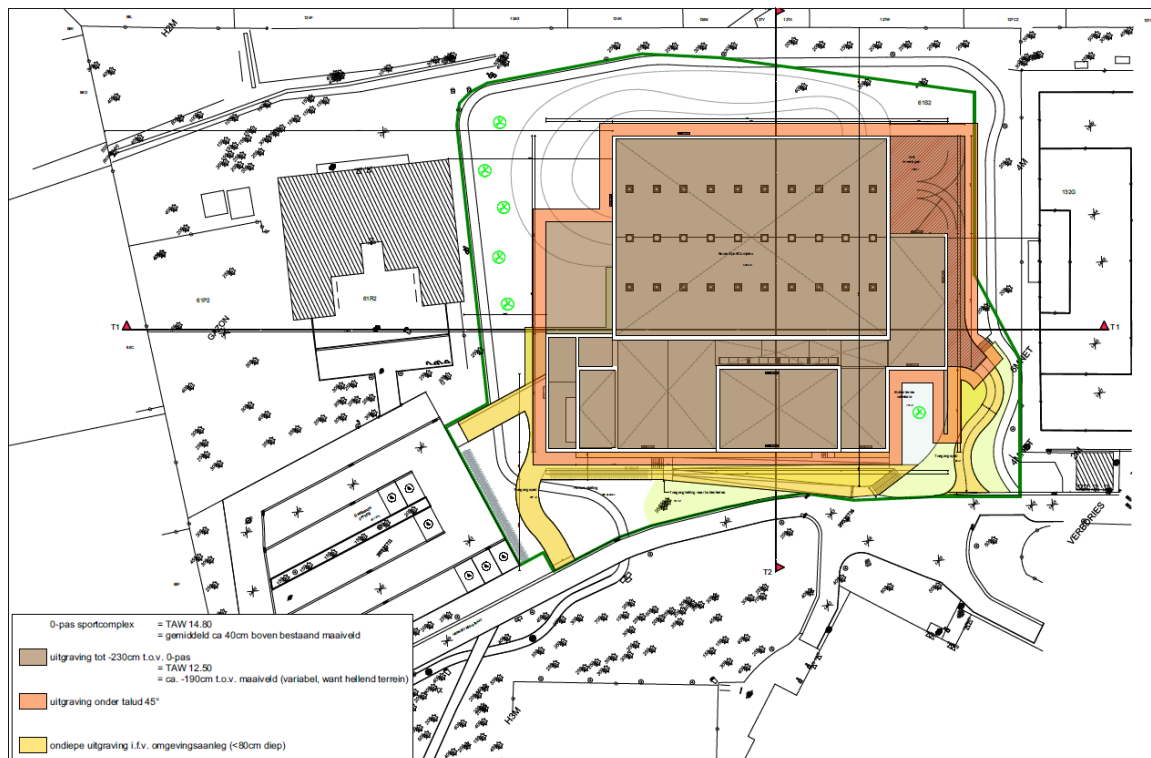
Figuur 4: Zicht op de aangelegde stroken tussen de nog aanwezige bomenrij. Centraal op de voorgrond zijn tevens in werking zijnde leidingen zichtbaar.

2.2.3. Geplande werken⁶

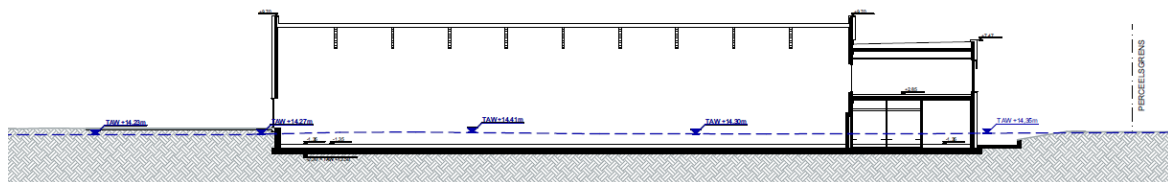
Het archeologisch onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de aanleg van een nieuw sportcentrum op het domein Hernieuwenburg te Wielsbeke. De werken voorzien in de bouw van een nieuwe zwembadhal met doelgroepenbad, een sporthal, omkleedzones, cafetaria, sport- en leslokalen en algemene gebouwfuncties. Daarnaast worden rondom het gebouw nog toegangspaden, een buitenterras en een inrit aangelegd in verharding. Binnen het projectgebied zullen ook enkele reliëfwijzigingen plaatsvinden in functie van de buitenaanleg. Verder worden de bestaande bomen gerooid, de speelheuvel genivelleerd en het openbaar toilet net als de speeltuigen verwijderd. De bodem zal binnen de zone van het complex verstoord worden tot een diepte van 2,30m onder het maaiveld. Voor de buitenaanleg rekent men op een verstoring van 80cm onder het maaiveld.

⁶ RAAP België, 2020.

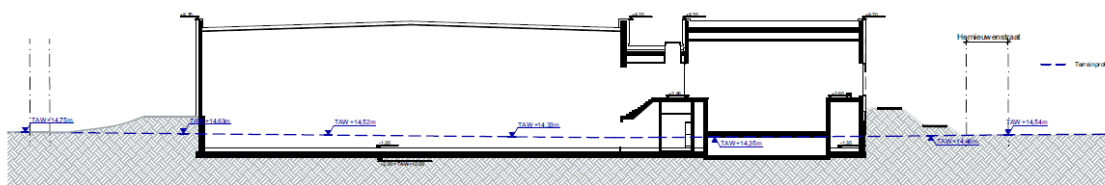
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Figuur 5: Inplantingsplan van het nieuwe sportcomplex (©RAAP).

Figuur 6: Doorsnede T1 (©RAAP).

Figuur 7: Doorsnede T2 (©RAAP).

2.3. Werkwijze en opgravingsstrategie

Het veldwerk werd gestart op dinsdag 16 juni 2020 en uitgevoerd door veldwerkleider Natascha Derweduwen, archeologen Bert Mestdagh en Lisa Weyts en veldtechnicus Werner Wyns. Aardkundige Pierre Legrand was op afroep beschikbaar tijdens het onderzoek. Het veldwerk werd afgerond op 23 juni 2020.

Het plangebied had een oppervlakte van 3.387m² en werd opgedeeld in 4 werkputten tijdens de opgraving in functie van efficiënt grondverzet en grondstockage. De nog aanwezige steenslag werd afgegraven en gestockeerd ter hoogte van werkput 1, nadat deze volledig onderzocht was. De bomen konden niet gerooid worden wegens het ontbreken van een kapvergunning. Lokaal bleven de bomen op een klein eilandje staan, slechts enkele m² per boom. Ook enkele verlichtingspalen bleven in situ staan voor hergebruik. Het onderzoek werd afgerond op 23 juni 2020 waarbij de vrijgave der gronden werd verleend voor de geplande werken.

Figuur 8: Overzicht van de aangelegde werkputten op het recente orthobeeld.

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1m80 breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het afgraven werden de aangetroffen sporen opgeschaafd, genummerd, gefotografeerd en beschreven, waarna het

grondplan en de hoogte in TAW-waarden werden ingemeten. Teneinde een goed beeld te krijgen op de bodemopbouw werden op verschillende plaatsen wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20.

Na registratie in het vlak werden de afzonderlijke sporen gecoupeerd met het oog op een verticale registratie. Dit gebeurde op dezelfde manier als bij de profielen. Naast de coupes op de kleinere (paal)sporen werden enkele grotere sporen gecoupeerd met de graafmachine. De registratie van deze coupes gebeurde op dezelfde wijze. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Bijkomend werden er stalen genomen, hetzij voor zeven met oog op vondstrecuperatie, hetzij voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Op het terrein werden alle met het blote oog herkenbare vondsten gerecupereerd. Deze betreffen voornamelijk aardewerk (potscherven en bouw materiaal).

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code WIRIO20 (**W**ielsbeke – **R**ijksweg **O**pgraving **2020**) gebruikt.

De spoorformulieren, de vondstenlijst, de fotolijst en de tekeningenlijst werden samengebracht in een digitale inventarislijst. De vondsten werden gewassen, gedroogd en verpakt volgens de regels van de kunst. Stalen met een potentieel op kenniswinst werden aan specialisten bezorgd voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Vervolgens werd overgegaan tot het digitaliseren van de grondplannen, de profielen en enkele coupetekeningen met behulp van de programma's Autocad, Illustrator en QGIS. Als laatste werd het eindrapport geschreven.

3. ASSESSMENTRAPPORT

3.1. Beschrijving, motivering en registratie

Tijdens het onderzoek werd het aangetroffen aardewerk uit de verschillende sporen en structuren ingezameld. Het gaat om een vrij beperkte hoeveelheid materiaal. Dit materiaal werd ingezameld om een beter inzicht te krijgen in de materiële cultuur van de site, alsook in functie van datering. Alle ingezamelde vondsten werden gereinigd, bestudeerd en geïnventariseerd.

Bulkstalen werden genomen met het oog op C14-analyse van de paalkuilen die houtskool leken te bevatten in de vulling en leken te behoren tot een structuur. Deze stalen werden voorzien van een uniek inventarisnummer. Na het afronden van het wetenschappelijk onderzoek zullen de onderzochte stalen niet verder bijgehouden worden aangezien de informatie reeds uit deze stalen bekomen is dan. De overgebleven stalen zullen ook afgestoten worden aangezien hun kenniswinst laag is.

Wat de grondsporen betreft werden enkel de archeologisch relevante resten onderzocht. Recente vergravingen werden opgemeten maar niet verder geanalyseerd gezien hun recente karakter. Paalkuilen werden manueel gecoupeerd. Alle lineaire grondsporen werden minstens éénmaal gecoupeerd. Diepere structuren zoals de kuil S1 en grachtstructuren werden machinaal gecoupeerd. S45 werd gezien zijn omvang trapsgewijs gecoupeerd.

3.2. Wetenschappelijk potentieel

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek duidde op bewoning uit de (volle) middeleeuwen binnen het plangebied. Gezien de aanwezigheid van deze aangetroffen resten is de kans reëel dat binnen het plangebied sporen van een nederzetting uit de middeleeuwen aanwezig zijn. Deze kennis kan het ontstaan en de ontwikkeling van de streek op en rond het plangebied verder aanvullen.

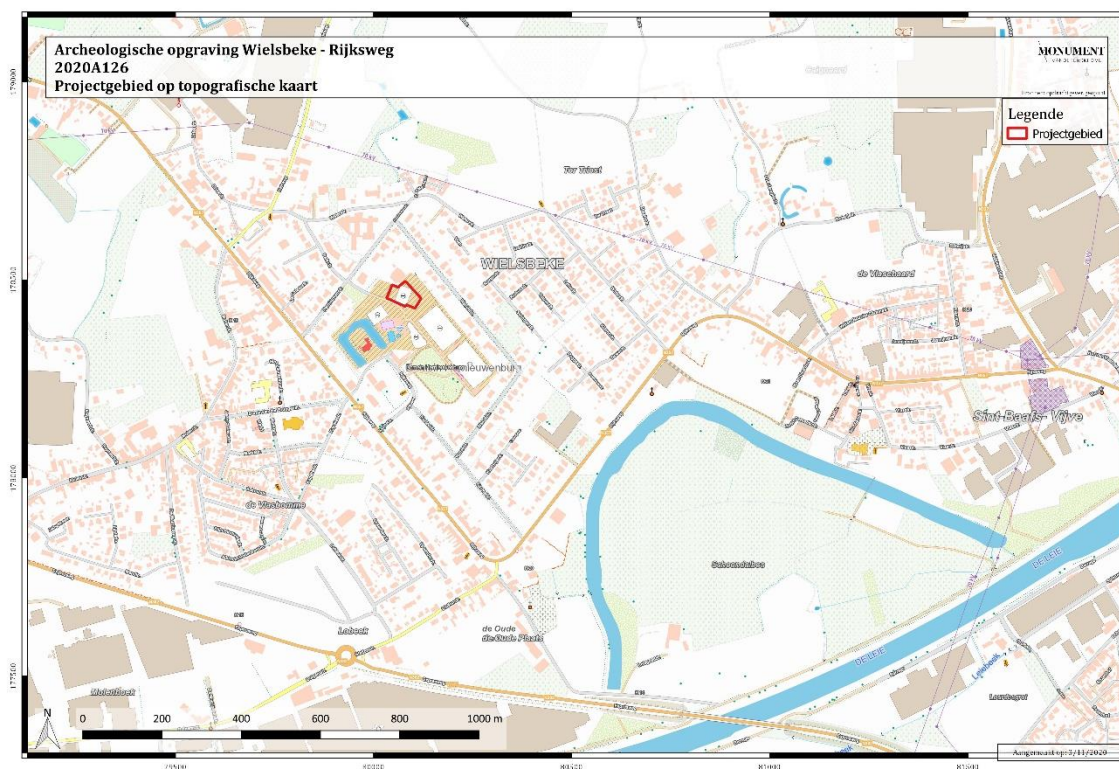
3.3. Uit te voeren onderzoek

Gezien slechts één gebouwstructuur werd aangetroffen werd het natuurwetenschappelijk onderzoek ingezet op het verkrijgen van een meer precieze datering van deze structuur. Het staal met inventarisnummer 3, genomen uit paalspoor S40 behorend tot de structuur, werd geanalyseerd met de ¹⁴C methode.

4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

4.1. Landschappelijke situering⁷

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van circa 8200m² en is gelegen binnen het domein Hernieuwenburg in de gemeente Wielsbeke (West-Vlaanderen). Het projectgebied wordt omgeven door de Wandellaan in het noordoosten en zuidoosten, de Hernieuwenstraat in het noordwesten en de Rijksweg in het zuidwesten. Net ten zuidwesten bevindt zich het gemeentehuis. Momenteel is het projectgebied deel van een recreatiedomein van de gemeente Wielsbeke. Er bevinden zich onder meer een speeltuin, basketbalveld en skatepark. Het projectgebied is gelegen in een vlakte, opgebouwd tijdens de tweede helft van het Pleistoceen. Op zo'n 500m ten noordwesten van het onderzoeksgebied situeert zich een historische meander van de Leie.

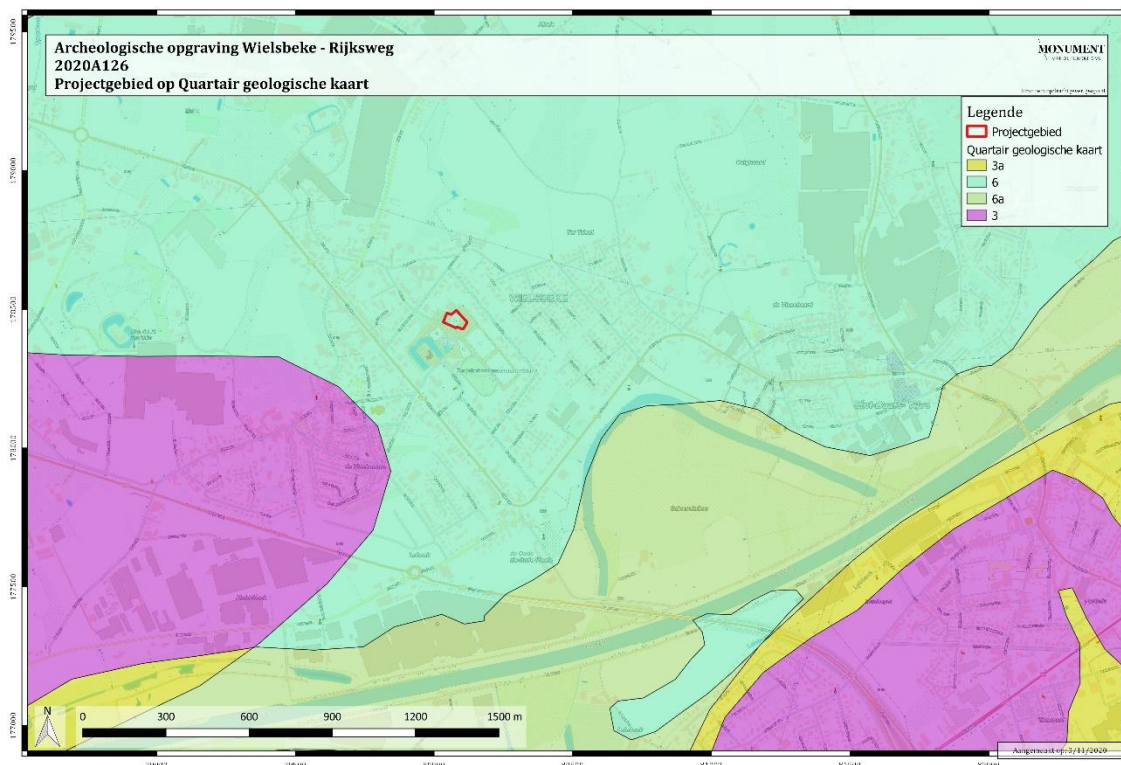

Figuur 9: Situering van het projectgebied op de topografische kaart.

⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de Tertiair geologische kaart op het lid van Moen (deel van de Formatie Kortrijk). Echter wordt het Tertiaire niveau op deze locatie afgedekt met een 20 tot 25m dik Quartair dek, en is deze dus minder relevant.

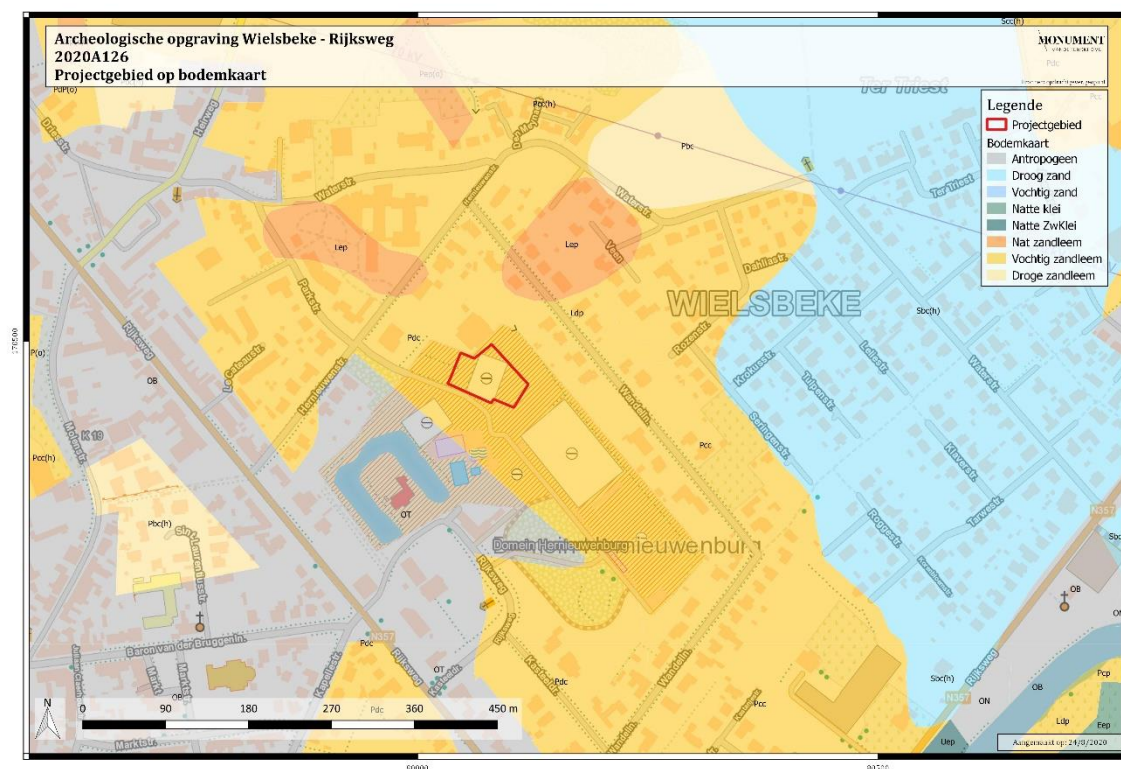
Het Tertiair wordt gevolgd door het Quartair. Op de Quartair geologische kaart is het onderzoeksgebied in het profieltype 6 wat overeenkomt met een fluviatiele afzetting van het Eemiaan gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van Weichseliaans zand.

Figuur 10: Situering van het projectgebied op de Quartair geologische kaart.

4.2. Bodemkundige situering

Op de bodemkundige kaart is het projectgebied gekarteerd als een bodemtype Pdc. Dit is een matig natte lichte zandleembodem, met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag is zeer donker grijsbruin en humeus. Het materiaal wordt bruin tot lichtbruin vanaf 30cm diepte en in deze horizont komen roestverschijnselen voor vanaf 40 à 60cm. De sterk verbrokkelde textuur B horizont begint op een diepte van circa 60 tot 80cm. De klei aanrijkingshorizont is meestal bijna verdwenen en er worden ijzerconcreties aangetroffen.

Figuur 11: Situering van het projectgebied op de bodemkaart.

5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

5.1. Historisch kader⁸

Wielsbeke werd voor het eerst vermeld als *Wielsbecke* in 1075, wanneer Albertus de Wielsbecke in een akte wordt vermeld. In 1141 wordt het bestaan van een grote landbouwuitbating vermeld. Het dorp ressorteerde onder het graafschap Vlaanderen, de kasselrij Kortrijk, de roede van Tielt. Tijdens het ancien régime was het in verschillende heerlijkheden verdeeld, waaronder ter Triest dat gelegen was op zo'n 100m ten noordoosten van het huidige projectgebied. Het dorp had gedurende de Tachtigjarige Oorlog erg te lijden onder het oorlogsgeweld. Pas in de 18e eeuw groeit de bevolking terug aan. Een vijftal herbergen en hoeves zijn bekend uit die periode, met als belangrijkste het 'Goet ter Triest'. In 1840-1844 worden reeds verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd waardoor het waterverkeer toeneemt. Vanaf midden 19^e eeuw kende de vlasnijverheid een opgang en werd de Leie *The Golden River* genoemd, vanwege de unieke rootkwaliteit van de Leie. Tijdens de Tweede Wereldoorlog breken zware gevechten uit langs de Leie onder meer te Wielsbeke. Hierbij worden het dorpscentrum en de kerk verwoest. Tijdens de tweede helft van de 20^e eeuw worden Wielsbeke grotendeels verkaveld. In 1990 werd de historische hoeve 't Goed ter Triest' gesloopt om plaats te maken voor een verkaveling.

Op de Ferrariskaart zien we ten noordoosten 'Bien de Trieste' waarbij het opperhof en het neerhof duidelijk te onderscheiden zijn en deze heerlijkheid dus mogelijks een middeleeuwse oorsprong kent. De Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart geven vrijwel hetzelfde beeld. Het projectgebied bleef onbebouwd, er loopt wel een beekje doorheen. Op de luchtfoto's is te zien dat 't Goed ter Triest' in de tweede helft van de 20^e eeuw gesloopt werd voor de nieuwe verkaveling. De speeltuin dateert van na 1971 terwijl het sportcomplex in 2000-2003 werd aangelegd.

⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

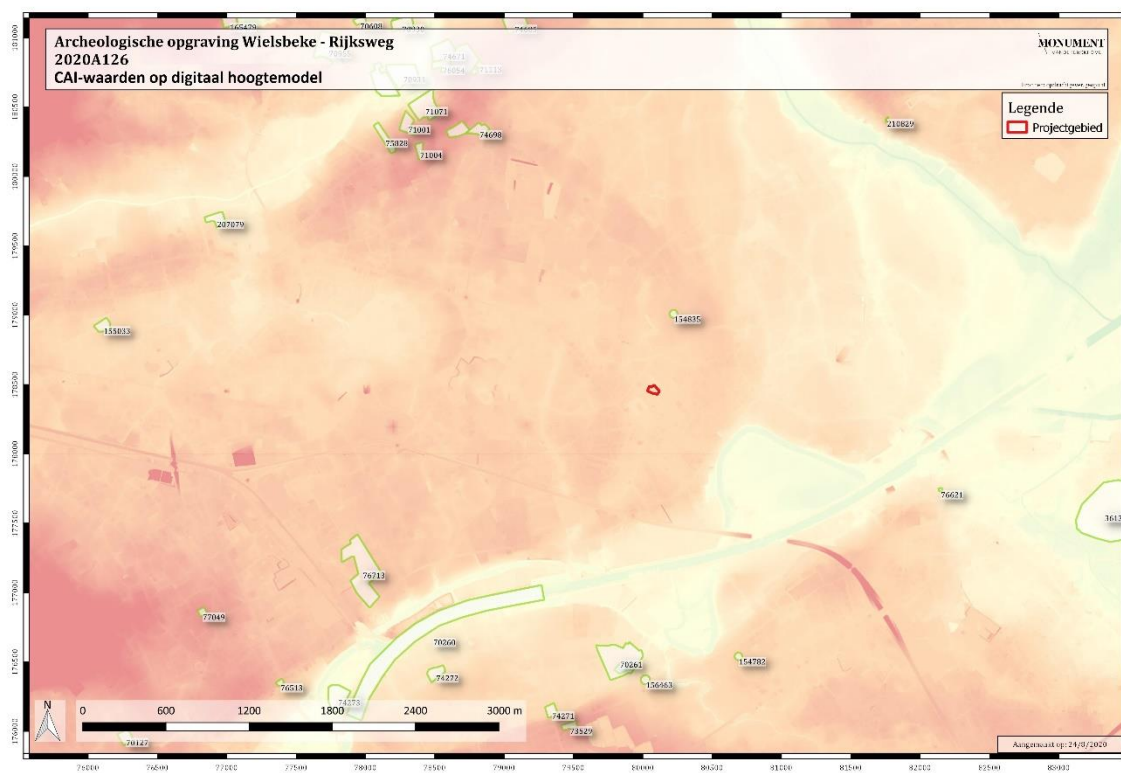
Figuur 12: Situering projectgebied op de Ferrariskaart.

Figuur 13: Situering van het projectgebied op het orthobestand 1979-1990.

Figuur 14: Situering van het projectgebied op meest recente luchtfoto.

Figuur 15: Aanduiding van het projectgebied op de Centraal Archeologische Inventaris.

5.2. Archeologisch kader⁹

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. Hieronder worden de CAI-items opgesomd die gelegen zijn in een straal van circa 2km ten opzichte van het projectgebied:

CAI	Locatie	Sporen- en vondstenspectrum
71004-74698-74687	2,2km ten noorden	Veldprospectie in 2004-2005 in de riviervallei de Mandel leverde lithisch materiaal op
70260	1,7km ten zuidwesten	Lithisch materiaal, ijzertijdaardewerk, fragment van een tegula en wandscherf van een bord in terra sigillata
76713	2,4km ten westen	Bewoning vanaf de Romeinse tot de volmiddeleeuwse periode aangetoond door 5 brandrestengraven, een hoofdgebouw en enkele bijgebouwen, een hutkom en twee waterputten. De volmiddeleeuwse sporen bestaan uit een éénschepig hoofdgebouw, waterkuil en grachtensysteem
218298	800m ten oosten	Enkele paalsporen, kuilen en greppels die geen herkenbare structuur vormen
154782	1,9km ten zuiden	Bronstijdgrafheuvel (luchtfoto)
154835	500m ten noordoosten	Grafheuvel/circulaire structuur (luchtfoto)
70261	1,9km ten zuidwesten	Enkele scherven grijs-zwart, zacht gebakken, gebruiksaardewerk
74270	1,9km ten zuidwesten	Site met walgracht (cartografie)

Verder werden enkele recentere onderzoeken nog niet opgenomen in de CAI zoals opgravingen aan de Maurissenstraat¹⁰ en aan de Lobeekstraat¹¹, uitgevoerd in 2015. Bij beide opgravingen werden enkele grafheuvels uit de brons- en ijzertijd aangetroffen alsook een langbed uit de bronstijd. Deze grafmonumenten lijken deel uit te maken van een groter funerair complex. Ter hoogte van de Lobeekstraat werden eveneens bewoningssporen uit de midden bronstijd gedocumenteerd. Daarnaast is ook sprake van een dense bewoningscluster uit de late ijzertijd en Romeinse periode. Aan de Lobeekstraat werd ook een groot aantal graven uit deze periode geattesteerd. Uit de middeleeuwen en postmiddeleeuwen dateren enkele (ontginnings-)kuilen, perceelsgreppels en een landweg met karrensporen.

⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

¹⁰ Beke, F. van den Dorpel A.C. 2017.

¹¹ Vanhoutte C. 2020.

In 2019 werden aan de Houtvezelstraat¹² in Wielsbeke tijdens een archeologische opgraving sporen aangetroffen gaande van de vroege – midden bronstijd tot middeleeuwen. Deze bestonden uit een houtskoolrijke kuil (bronsijd), bijgebouwen (ijzertijd) en een brandrestengraf (romeinse periode). Eveneens in 2019 werd bij een opgraving aan de Splenterbeekstraat¹³ voornamelijk sporen uit de vroege middeleeuwen aangetroffen. Het betreffen minstens drie gebouwen, twee waterputten, en diverse greppels, grachten en kuilen. Nog recenter werd in 2020 eveneens aan de Maurissenstraat¹⁴ een archeologische opgraving uitgevoerd. Deze bracht sporen aan het licht van een vroegmiddeleeuws erf (8^e-10^e eeuw), bestaande uit een bootvormig hoofdgebouw, vier vierpostenspiekers en een waterkuil. Tenslotte werd in 2020 nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in de Molenstraat¹⁵ dat interessante resultaten opleverde. In de noordwestelijke zone van het onderzoeksterrein werden hier twee funeraire monumenten aangetroffen, een vierkant en een rechthoekig enclos, te dateren in de late ijzertijd.

¹² Boecksteyns A., Vanhoutte C. 2021. rapport in opmaak.

¹³ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/577/bijlagen/1397>

¹⁴ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1091>

¹⁵ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/14210>

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

Tijdens de vlakdekkende opgraving werden 5 bodemprofielen geregistreerd. Hierbij werden de profielen 2 en 3 geplaatst ter hoogte van grondsporen in het kader van verder onderzoek van deze sporen. Het gaat respectievelijk om de grachtstructuren S2 en S20, die verderop besproken worden.

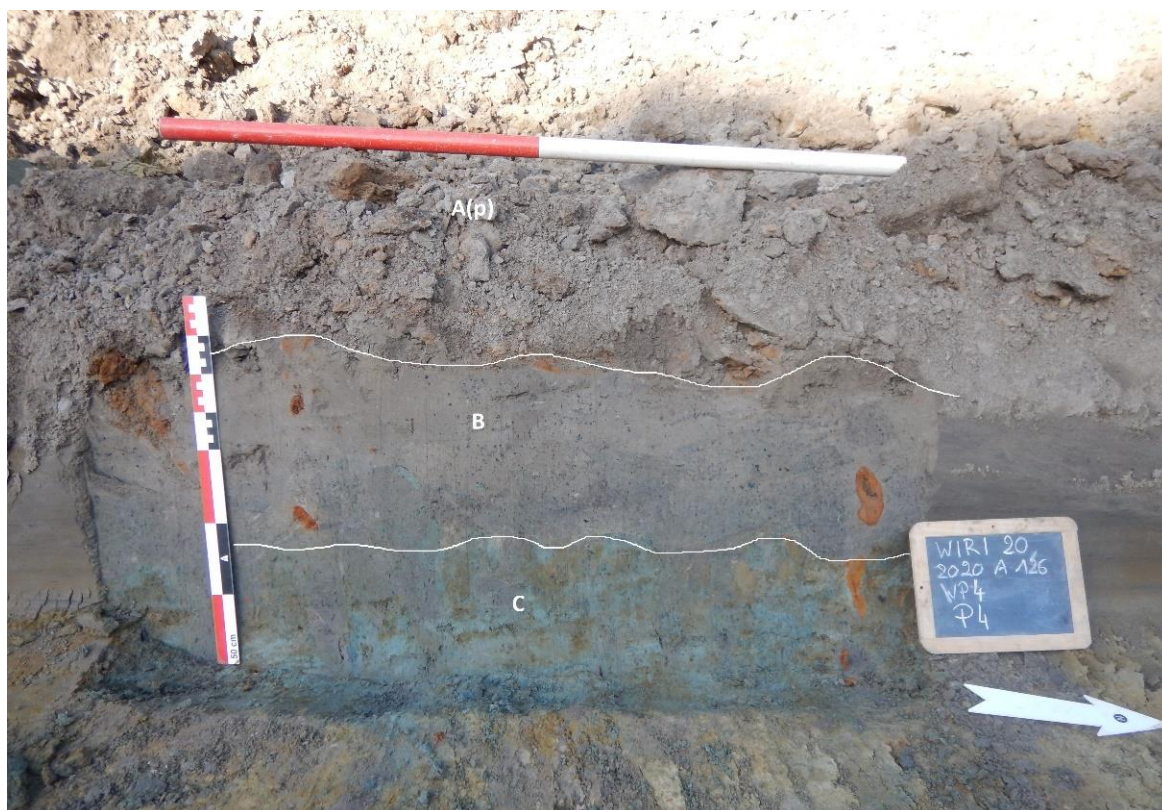
De bodemprofielen 1 en 4 kunnen aangehaald worden als referentieprofielen voor het plangebied. Het plangebied heeft een onverstoorde gelig beige zandlemige bodem maar over grote delen van het terrein was deze echter sterk gereduceerd en dus blauwig grijs gekleurd. **Profiel 1** vertoont een drieledige opbouw te beschrijven als A-B-C opbouw. De A(p)-horizont werd hier al grotendeels afgegraven bij het aanleggen van de toenmalige parking. Oorspronkelijk zal deze een dikte gehad hebben van zo'n 40cm ten opzichte van het onverstoorde maaiveld. Daaronder bevindt zich een licht grijsbruine B-horizont met zandlemige textuur. De dikte van deze horizont varieert tussen 10 en 30cm. Daaronder schuilt de oranjig gele moederbodem met eenzelfde zandlemige textuur. Op de plaatsen waar de bodem gereduceerd is, kunnen we dezelfde drieledige opbouw herkennen zoals in **profiel 4** het geval is. Enkel kleurt de B-horizont hierbij donker blauwig grijs en de moederbodem blauw met groenige vlekken. Deze verkleuring bemoeilijkt de leesbaarheid van de archeologische sporen.

Figuur 16: Locatie van de gezette bodemprofielen binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 17: Fotografische opname van profiel 1 met aanduiding van de horizonten.

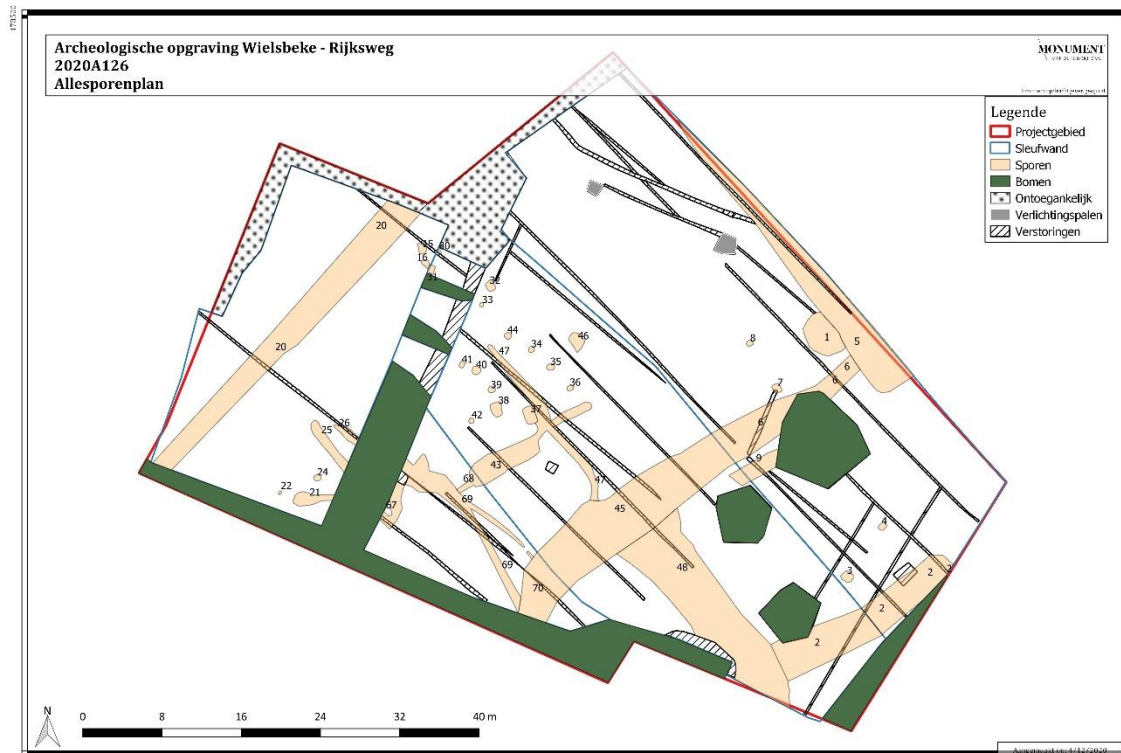

Figuur 18: Fotografische opname van profiel 4 met aanduiding van de horizonten. Let op het sterk gereduceerde karakter van de moederbodem.

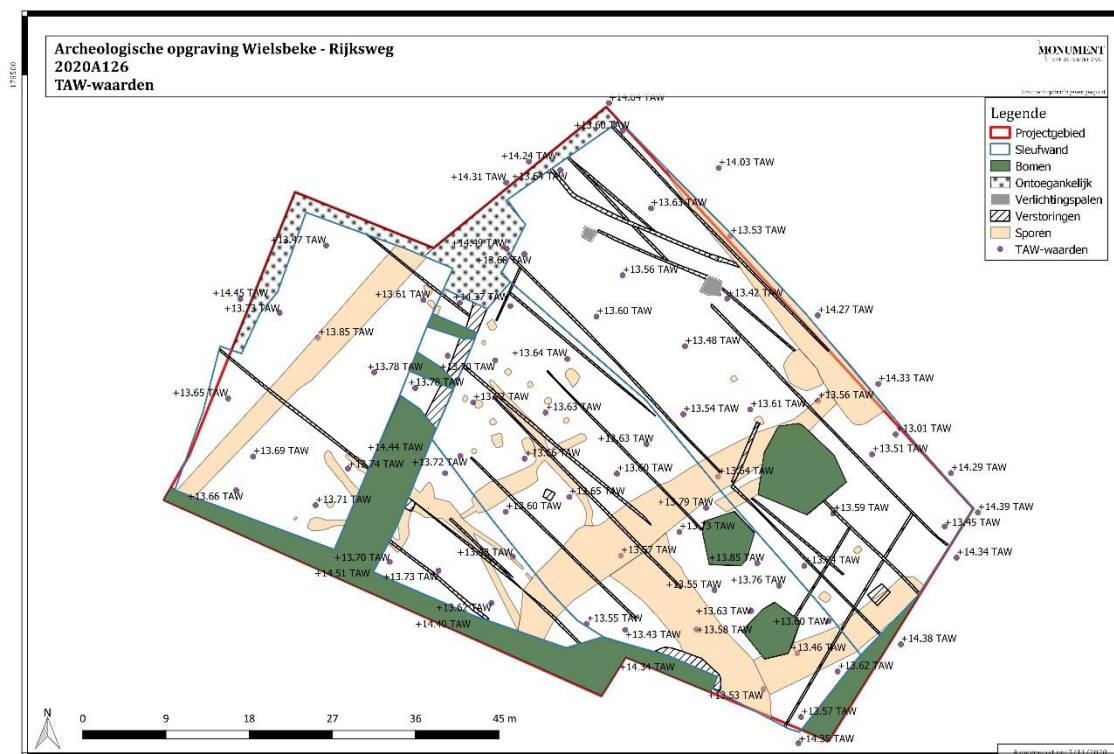
6.2. Beschrijving sporen

6.2.1. Algemeen

Tijdens de archeologische opgraving werden 38 verschillende archeologische sporen geregistreerd. Het betreft paalsporen, kuilen, grachten en greppels te situeren in de middeleeuwen. Hieronder worden de aangetroffen sporen, structuren en vondsten besproken en geïnterpreteerd van oud naar jong. De natuurlijke en afzonderlijke sporen komen in dit overzicht niet aan bod, tenzij ze in verband kunnen gebracht worden met mogelijke structuren. Op het allesporenplan worden alle antropogene sporen weergegeven na filtering en weglating van de natuurlijke sporen. Over het algemeen werd vrij weinig materiaal gevonden. Een groot deel van de sporen bevat geen dateerbaar materiaal. Het archeologisch vlak bevond zich gemiddeld tussen +13,16m en +13,70 m TAW.

Figuur 19: Allesporenplan.

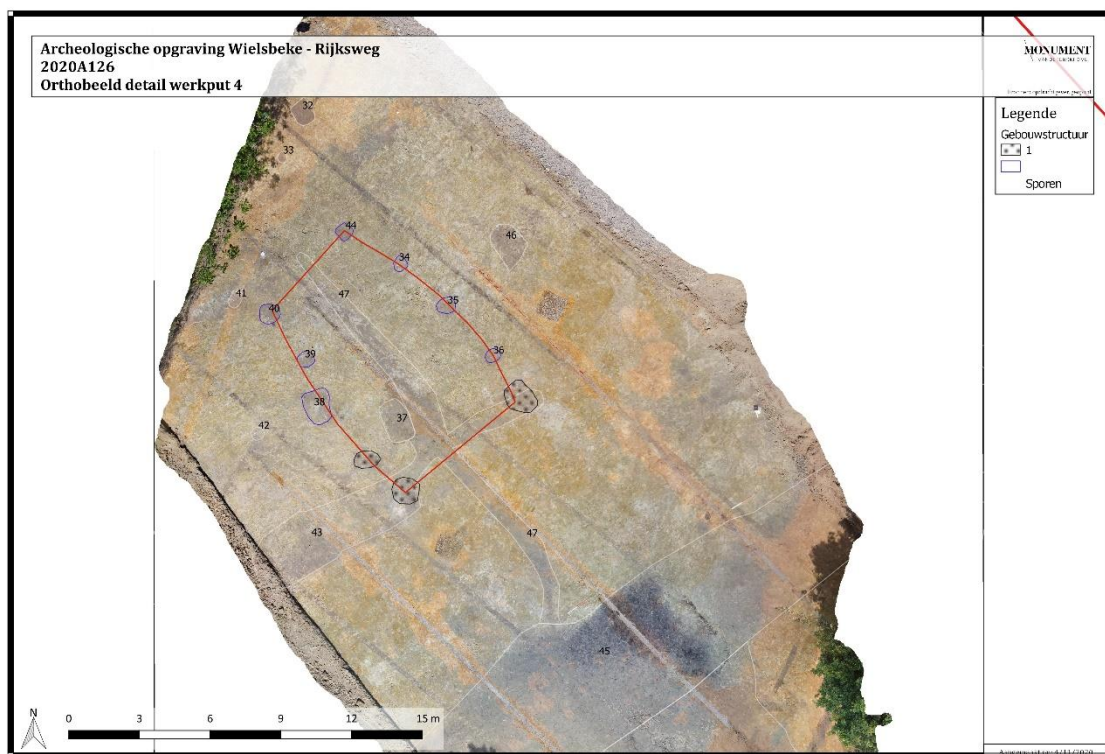
Figuur 20: Weergave van de TAW-waarden verspreid over het onderzoeksgebied.

6.2.2. Sporen en structuren

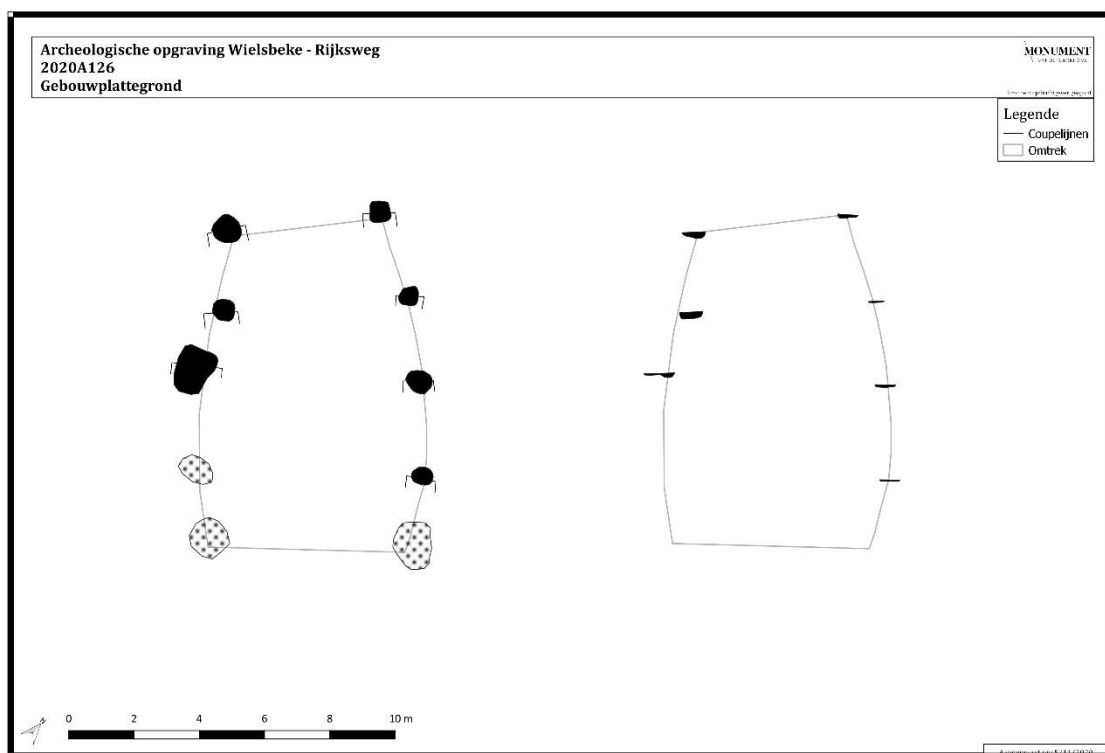
6.2.2.1. Volle middeleeuwen

6.2.2.1.1. Gebouwplattegrond

Centraal binnen het te onderzoeken terrein werden meerdere paalsporen aangetroffen die zich in een structureel verband leken te bevinden. In deze zone kleurde de moederbodem blauwig grijs omwille van de reductie door de destijds bovenliggende parking. De aangetroffen grondsporen tekenden zich hierdoor af als iets donkerder blauwig grijs ten opzichte van de moederbodem en met een weinig houtskoolspikkels. Het betreft 2 min of meer parallelle rijen aan paalsporen met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Er werden 7 paalsporen ingemeten die beschouwd kunnen worden als onderdeel van deze structuur. Het gaat om de spoornummers S34, S35, S36, S38, S39, S40 en S44, met een gemiddelde diameter van circa 65cm. Mogelijks werden gezien de moeilijke leesbaarheid van de bodem een drietal paalsporen niet als dusdanig herkend op het terrein. Deze werden later door middel van dronebeelden weerhouden en aangeduid op Figuur 21 (arcering). De 2 meest zuidelijke paalsporen situeren zich bij deze interpretatie in/onder gracht S43, wat mede verklaart waarom deze op het terrein niet herkend werden. In deze potentiële gebouwstructuur meet het gebouw ongeveer 10m lang bij 6m breed. Gezien de vorm van het gebouw spreken we van een bootvormig gebouwtype (Figuur 21). Reeds tijdens het proefsleuvenonderzoek werd er aardewerk aangetroffen binnen het spoor S40 (alias S18 van het proefsleuvenonderzoek) dat de structuur dateert in de volle middeleeuwen. Bootvormige gebouwstructuren kwamen voornamelijk voor in deze periode. Tijdens de opgraving werd er geen aanvullend vondstenmateriaal aangetroffen in de sporen behorend aan de structuur. De paalsporen waren slechts zeer gering bewaard in diepte. De profielen in coupe reikten niet dieper dan zo'n 10cm. Ze vertoonden wel een gelijkaardige vorm in profiel waarbij 1 zijde iets meer verdiept was dan de andere.

Figuur 21: Detail van werkput 4 met de bouwplattegrond op een orthobeeld.

Figuur 22: Detail van de bouwplattegrond met de overeenkomende coupes op de paalsporen.

Vondsten en stalen

Hoewel de sporen in hun vulling op het eerste zicht zeer weinig houtskool leken te bevatten, werd toch overgegaan tot het nemen van een bulkstaal van het spoornummer S40 (INV3), dat het diepst bewaard was in coupe. Inventarisnummer 3 werd hierbij dan ook opgestuurd voor een ¹⁴C-datering. Het resultaat dateert de structuur tussen 1130 en 1220 n.C. met een waarschijnlijkheid van 71,5%.

Tijdens de archeologische opgraving werd geen vondstenmateriaal aangetroffen in de paalsporen behorende tot de bootvormige plattegrond. Echter werden tijdens de proefsleuven uit het spoor S40 een vijftal wandscherven grijs (gereduceerd gebakken) gedraaid aardewerk, met fijne zandverschraling, gerecupereerd. Dit type aardewerk sluit naadloos aan bij de ¹⁴C-datering van deze gebouwstructuur¹⁶.

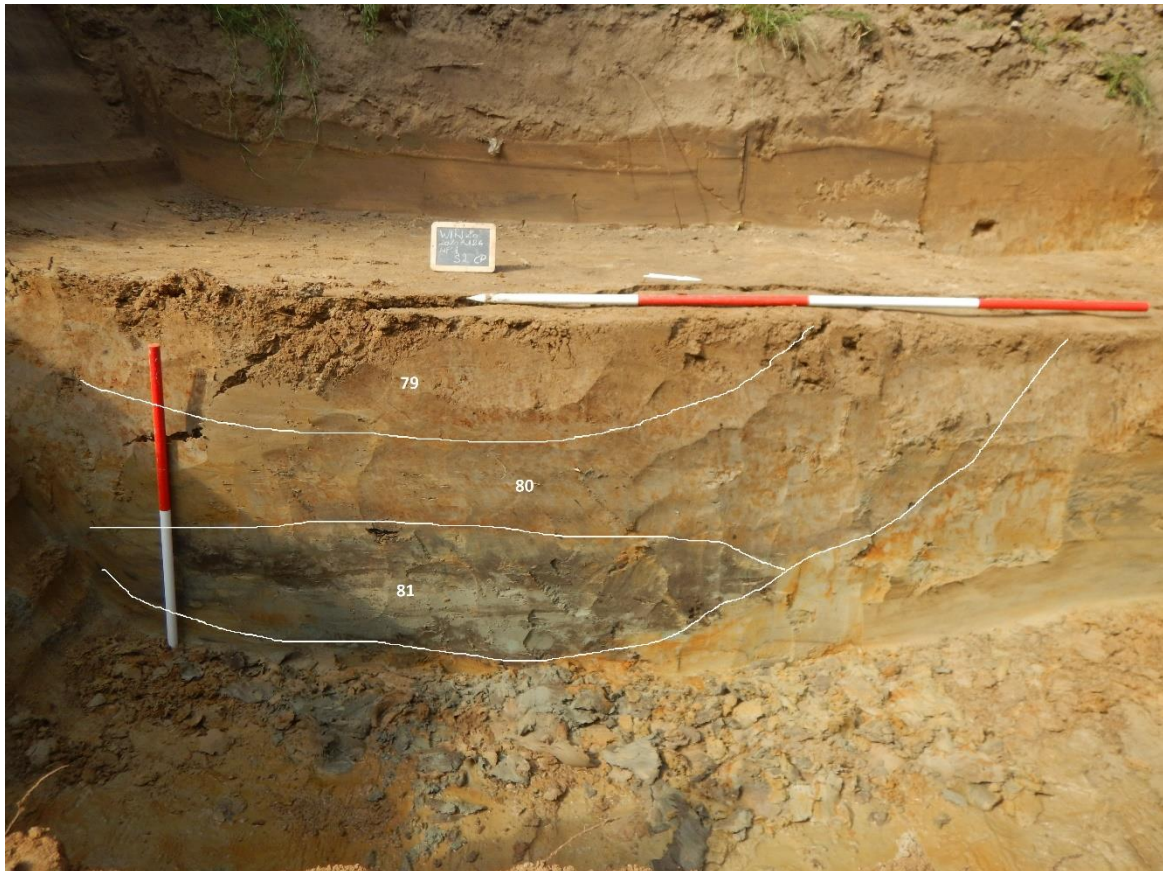
Figuur 23: Links: Aardewerk aangetroffen in de vulling van spoor S18 (proefsleuvenonderzoek), overeenstemmend met spoor S40 vlakdekkende opgraving (©RAAP). Rechts: Fotografische opname van de coupe op S40 tijdens de vlakdekkende opgraving.

6.2.2.1.2. Grachten en greppels

- S2

In het zuidoosten van het opgravingsgebied werd een zeer licht grijzig bruine verkleuring aangetroffen (laag 79), namelijk S2, die verderop oversneden werd door S48. Het bleek een ongeveer 4m brede en 1m diepe gracht te zijn. Deze had in coupe een komvormig profiel. Onderin was een eerder lemige, gereduceerde blauwgrijze laag te onderscheiden (laag 81). Deze gracht werd tijdens het proefsleuvenonderzoek reeds gedateerd als volmiddeleeuws (11^e – 12^e eeuw) aan de hand van het vondstmateriaal.

¹⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Figuur 24: Fotografische opname van de coupe op gracht S2.

Vondsten

Tijdens de opgraving werden er uit laag 79 nog enkele scherven volmiddeleeuws grijs aardewerk aangetroffen, een wetsteen (INV25) en intrusief (Romeins?) bouw materiaal (INV16), eveneens zoals tijdens het proefsleuvenonderzoek het geval was. De enige diagnostische scherf betreft een randfragment van een kogelpot in grijs gedraaid aardewerk met radstempelpersiering (INV24). Een radstempelpatroon van driehoekjes komt voor vanaf eind 10^e eeuw en is zeer courant midden 11^e eeuw. Aan het einde van de 11^e eeuw neemt het gebruik van deze eenvoudige rolstempel met driehoekjes of vierkantjes terug af om te verdwijnen in de 12^e eeuw¹⁷.

¹⁷ DE GROOTE K. 2008.

Figuur 25: Digitale tekening inventarisnummer 24.

- S45 en S48

In werkput 4 tekent zich een donkerbruine gracht af van ongeveer 5m breed. Deze maakt nog net een bocht naar het zuiden in de zuidoostelijke hoek van het opgravingsterrein. Meer naar het noorden toe sluit hij aan op S45 die van noordoost naar zuidwest over het terrein loopt. Gracht S45 tekent zich af als een blauwig grijze verkleuring met vrij centraal in werkput 4 een bijna zwartige vulling. Deze gracht was eveneens zo'n 5m breed. Beide grachten werden gecoupeerd waaruit bleek dat het wel degelijk vrij diepe, waterdragende grachten betrof. In coupe bleek S48 jonger te zijn dan S45 maar hield wel degelijk op ter hoogte van S45. Deze laatste was ongeveer 1m20 diep en langgerekt komvormig. Terwijl S48 wel tot 1m70 diep reikte en een meer spitse komvorm kende. In de vulling werd ook versmeten hout aangetroffen. Er werden helaas enkel in gracht S45 enkele fragmentarische scherven aangetroffen, waardoor een meer nauwkeurige datering dan vermoedelijk volle tot late middeleeuwen, niet mogelijk is.

Figuur 26: Fotografische opname van de coupe op S45 (links) en S48 (rechts).

Figuur 27: Fotografische opname van de coupe op S45 met oversnijding door S48.

Vondsten en stalen

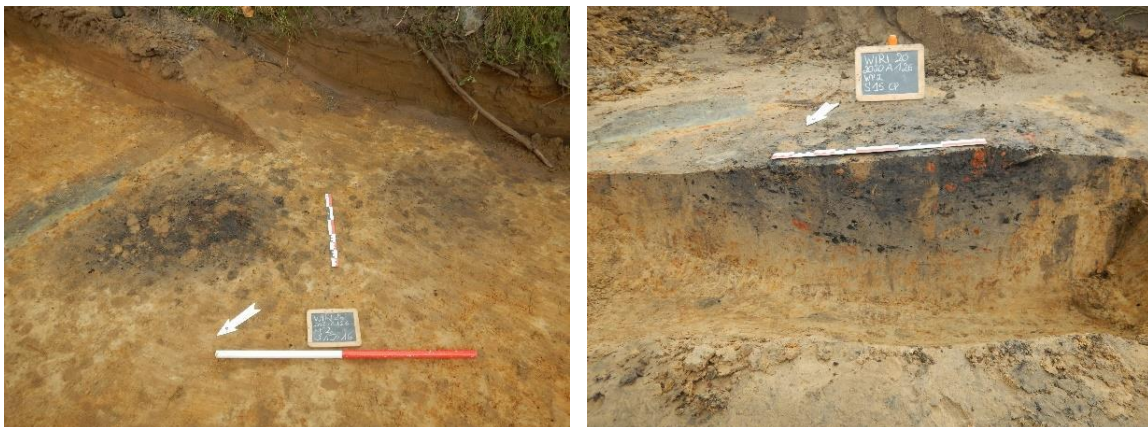
Er werden slechts een handvol scherven aangetroffen in S45, in S48 geen enkel exemplaar. Het betreft 3 wandscherven grijs gedraaid aardewerk en een fragment van een steelpan (INV24 en INV26). Van de vormsoort van de pan is enkel een deel van de steel bewaard waardoor een nauwkeurige datering niet mogelijk is. Het gaat om een fragment van een holle steel in grijs aardewerk dat vermoedelijk ergens tussen eind 10^e eeuw en begin 12^e eeuw te situeren valt. Er werden pollenstalen genomen van de gracht S45. Aangezien deze gracht echter niet gedateerd noch gelinkt kon worden aan een structuur, werden de pollenstalen niet weerhouden voor analyse.

Figuur 28: Fotografische opname van het fragment van de steelpan.

6.2.2.1.3. Losse sporen

In de noordoostelijke hoek van werkput 2 werden nog een viertal paalsporen aangetroffen die echter niet konden toegewezen worden aan een structuur. Het gaat om de spoornummers S15, S16, S30, S31 en S32. Deze sporen tekenden zich duidelijk af als donker blauwig grijze, zeer houtskoolrijke verkleuringen (S15, S16, S30 en S31) met in de vulling ook zeer veel verbrande leem vervat. Ze kenden een goede bewaring tot ongeveer 15cm diepte en hadden een komvormig profiel. S32 was eerder licht blauwig grijs met houtskoolspikkels en zonder verbrande leem in de vulling.

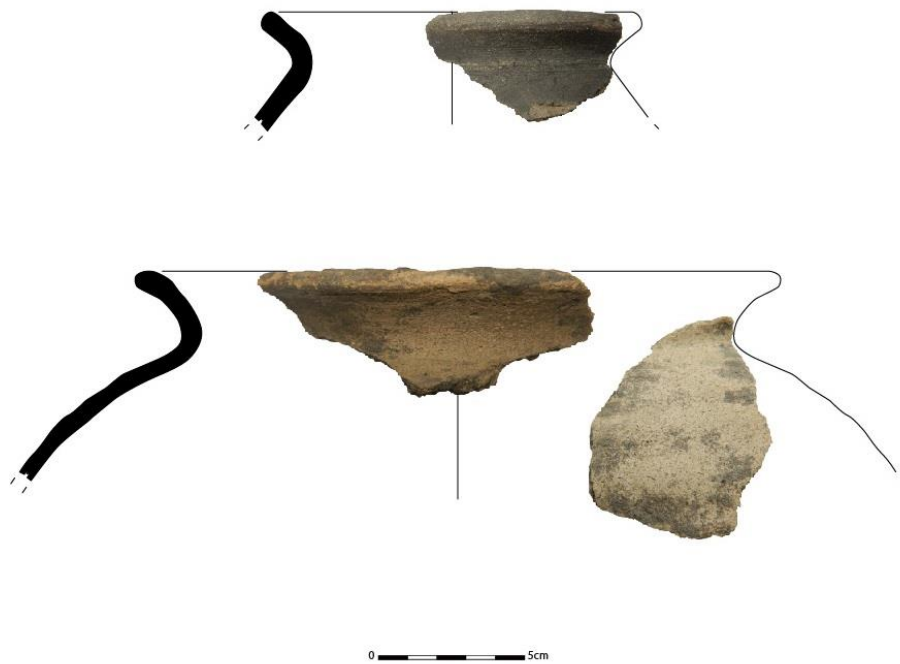

Figuur 29: Fotografische opname van de sporen S15 en S16 in vlak (links) en de coupe op S15 (rechts).

Vondsten en stalen

Voornamelijk S15 bevatte vrij veel vondstmateriaal in de vorm van middeleeuws grijs (gedraaid) aardewerk. Het gaat om 10 wandscherven handgevormd grof verschaald

middeleeuws aardewerk, 3 wandscherven grijs gedraaid aardewerk met roetsporen en 4 randscherven grijs gedraaid aardewerk (INV9). Sommige fragmenten zijn sterk verweerd. Een enkele randscherf vertoont ook groeflijnen ter hoogte van de hals. Ook in spoor S16 en S32 werd een enkele scherf grijs gedraaid aardewerk aangetroffen (INV27 en INV14). Er werd nog een bulkstaal genomen van S15 maar aangezien dit spoor niet toe te wijzen was aan een structuur en reeds aan de hand van het aardewerk gedateerd kon worden, werd het staal niet verder geselecteerd voor natuurwetenschappelijk onderzoek (C14-datering).

Figuur 30: Digitale tekening van de aangetroffen scherven in spoor S15 (INV9).

6.2.2.2. Late middeleeuwen

6.2.2.2.1. Grachten en greppels

- S5

Zoals tijdens het proefsleuvenonderzoek reeds werd aangetoond, bevat de ondergrond ook sporen van de landbouwactiviteiten uit de Nieuwe/Nieuwste tijd, waaronder de vele drainagebuizen die aangetroffen werden tijdens het onderzoek. In het noordoosten van het opgravingsterrein, tegen de grens aan en tevens parallel hiermee, liep een vrij brede gracht S5. Deze gracht tekende zich af als een homogene donkerbruine verkleuring. De waarneembare breedte tot de opgravingsgrens was ongeveer 3m, maar ongetwijfeld was de gracht dus nog breder dan dit. Hij loopt in noordwestelijke-zuidoostelijke richting en stemt daarmee overeen met de oriëntatie van de landbouwgronden op de luchtfoto uit 1971. Echter overlapt deze gracht niet met een zichtbare perceelsgrens op deze luchtfoto. Hieruit kunnen we besluiten dat deze gracht hoogstwaarschijnlijk ouder is. Op historische kaarten zoals de Vandermaelenkaart of Poppkaart is op deze locatie geen gracht of perceelsgrens te zien. Er werd rood geglaazuurd aardewerk aangetroffen in de vulling, wat betekent dat deze gracht reeds kan dateren uit de late middeleeuwen.

Figuur 31: Sporenplan geprojecteerd op de luchtfoto 1971.

Vondsten

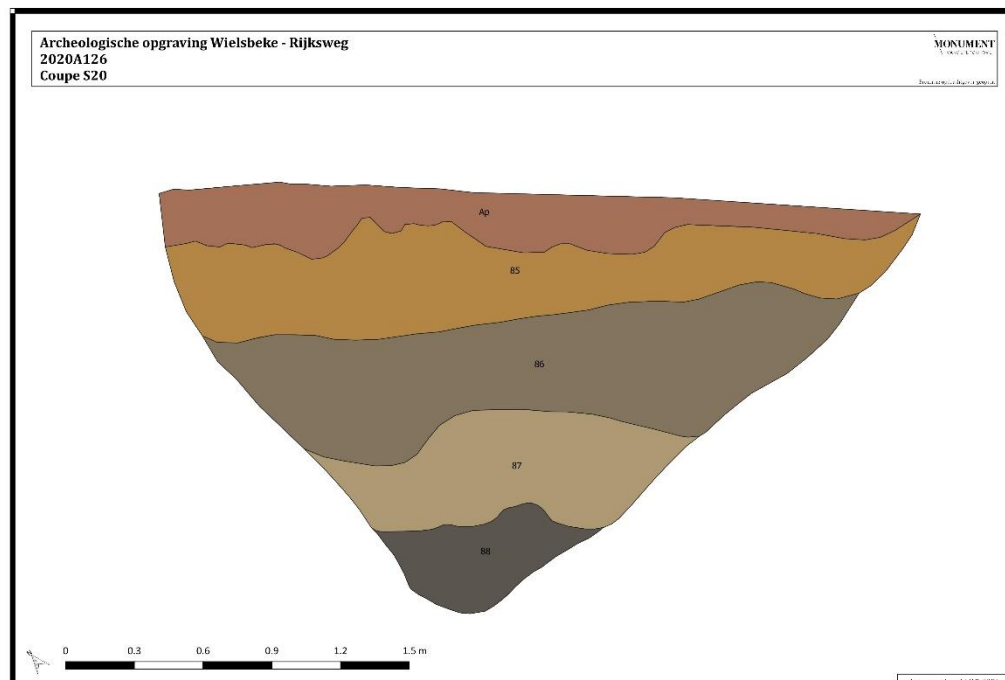
Bij het aanleggen van het vlak werden 2 sterk verweerde scherven rood geglaazuurd aardewerk aangetroffen (INV19).

- S20

Tijdens de opgraving kon het verloop van gracht S20 gevolgd worden doorheen werkput 2 van noordoost naar zuidwest. Dit spoor tekent zich ten opzichte van de blauwig grijze gereduceerde grond af omwille van zijn iets donkerder grijze vulling met houtskoolspikkels. Aan de noordelijke putwand, waar de moederbodem zijn natuurlijke oranjig gele kleur had, tekende de gracht zich af als een rechtlijnig homogene bruine verkleuring. De gracht werd tijdens de opgraving ook gecoupeerd aan deze noordelijke putwand (ook profiel 3 genoemd). In coupe reikte de gracht zo'n 1m80 diep en had een komvormig profiel. Bovenin vertoont de gracht een homogeen donkerbruine zandige vulling. Daaronder is een tweede laag waar te nemen die eerder donkergrijs kleurt en een zandlemige textuur heeft. De onderste laag is eerder kleiig en bijna zwart gekleurd. Tussenin bevindt zich nog een lens versmeten moederbodem.

Figuur 32: Fotografische opname van de coupe op S20 (profiel 3).

Figuur 33: Digitale coupetekening gracht S20.

Vondsten

Tijdens het vlakdekkend onderzoek kon slechts een enkele scherf gerecupereerd worden. Het gaat hierbij om een bodem met standvinnen in grijs gedraaid aardewerk (INV23). De grootste vondstcontext werd echter reeds bij het proefsleuvenonderzoek aangetroffen. Hierbij werden 127 scherven gerecupereerd. Het ensemble kon gedateerd worden in de 13^e – 14^e eeuw¹⁸.

Figuur 34: Aardewerk aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek uit gracht S20 (©RAAP).

¹⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

Figuur 35: Fotografische opname van het bodemfragment met standvinnen aangetroffen in S20.

Figuur 36: Digitale tekening bodemfragment met INV23.

- S47

Centraal wordt de gebouwplattegrond doorkruist door een greppel S47. Deze tekent zich af als een donkergrijze tot licht zwartige verkleuring met sporadisch houtskoolspikkels. Deze kon over een lengte van 20m gevolgd worden en heeft een noordwest-zuidoostelijk verloop. In het zuidoosten lijkt de greppel aan te sluiten op de gracht S45. De greppel heeft een breedte van ongeveer 40cm en centraal, op zijn breedste punt, tot ongeveer 1m20. In coupe is de greppel zeer ondiep bewaard, het betreft een komvorm van ongeveer 12cm diep. Het spoor bevatte geen aardewerk. Echter doorsnijdt het spoor S47 de gebouwplattegrond waardoor verondersteld wordt dat de greppel jonger is en dateert nadat het gebouw werd opgeheven.

6.2.2.3. Ongedateerd

6.2.2.3.1. Grachten en greppels

- S43

De greppel S43 kent een zuidwest-noordoostelijk verloop en loopt net ten zuiden van de aangetroffen gebouwplattegrond ter hoogte van werkput 4. De greppel heeft een homogene donker blauwig grijze zandlemige vulling met houtskoolspikkels en de breedte varieert van circa 60cm tot circa 90cm. Er werd geen vondstenmateriaal aangetroffen in de greppel, waardoor geen datering mogelijk is. Echter kan verondersteld worden dat de greppel verband houdt met de gebouwplattegrond en mogelijks een afbakening van deze vormt waardoor we de greppel mogelijks in de volle middeleeuwen zouden kunnen situeren.

- S21-S25-S26-S67-S68-S69

In de zuidwestelijke hoek van het opgravingsgebied lopen nog enkele grachten die aansluiting maken op S45 en S43. Deze grachten tekenen zich af als een licht blauwig grijze rechte lijnige verkleuring. Slechts kleine segmenten werden blootgelegd binnen het onderzoeksterrein. In coupe zijn ze komvormig en zo'n 15cm diep bewaard. Mogelijks maken ze deel uit van de erfindeling uit de middeleeuwen. Er werd echter geen aardewerk aangetroffen in de vulling van de grachten waardoor de datering in de middeleeuwen niet gestaafd kan worden.

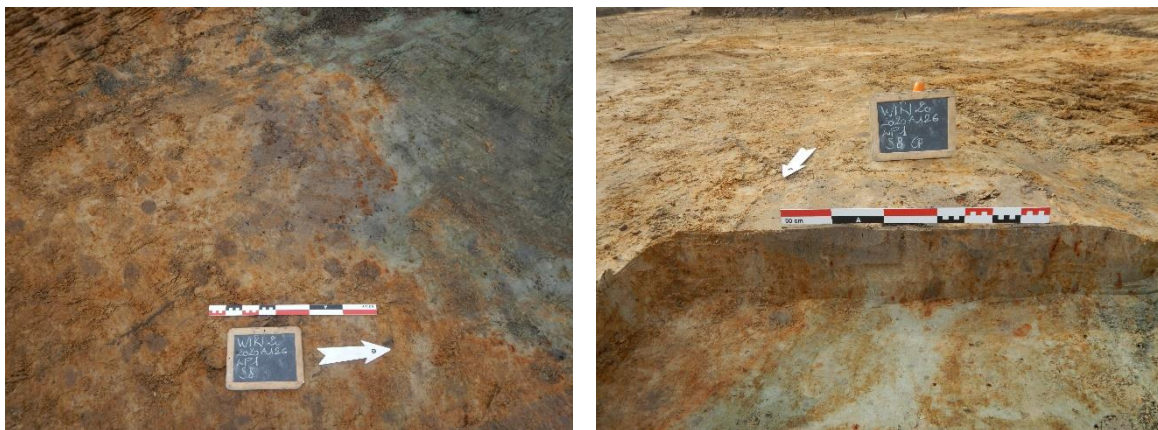

Figuur 37: Fotografische opname van S25 en S26 in vlak (links) en S26 in coupe (rechts).

6.2.2.3.2. Paalsporen

- S7 en S8

Centraal in werkput 1 werden nog twee losse paalsporen aangetroffen die op dezelfde lijn lagen met een onderlinge afstand van circa 5m. Het gaat om de sporen S7 en S8. Ze konden niet gelinkt worden aan een structuur. De sporen zijn ovaalvormig en meten ongeveer 50 tot 60cm bij 70 tot 80cm. Ze kleuren beige met wat lijkt op een grijzere kern. Echter in coupe is dit niet te onderscheiden en is enkel de grijze verkleuring waarneembaar tot geringe diepte van circa 8cm. Een klein wandfragment grijs aardewerk werd aangetroffen bij het opschaven van spoor S7 (INV20). Helaas is dit fragment niet diagnostisch om het spoor van een nauwkeurige datering te voorzien.

Figuur 38: Fotografische opname van spoor S8 in vlak (links) en in coupe (rechts).

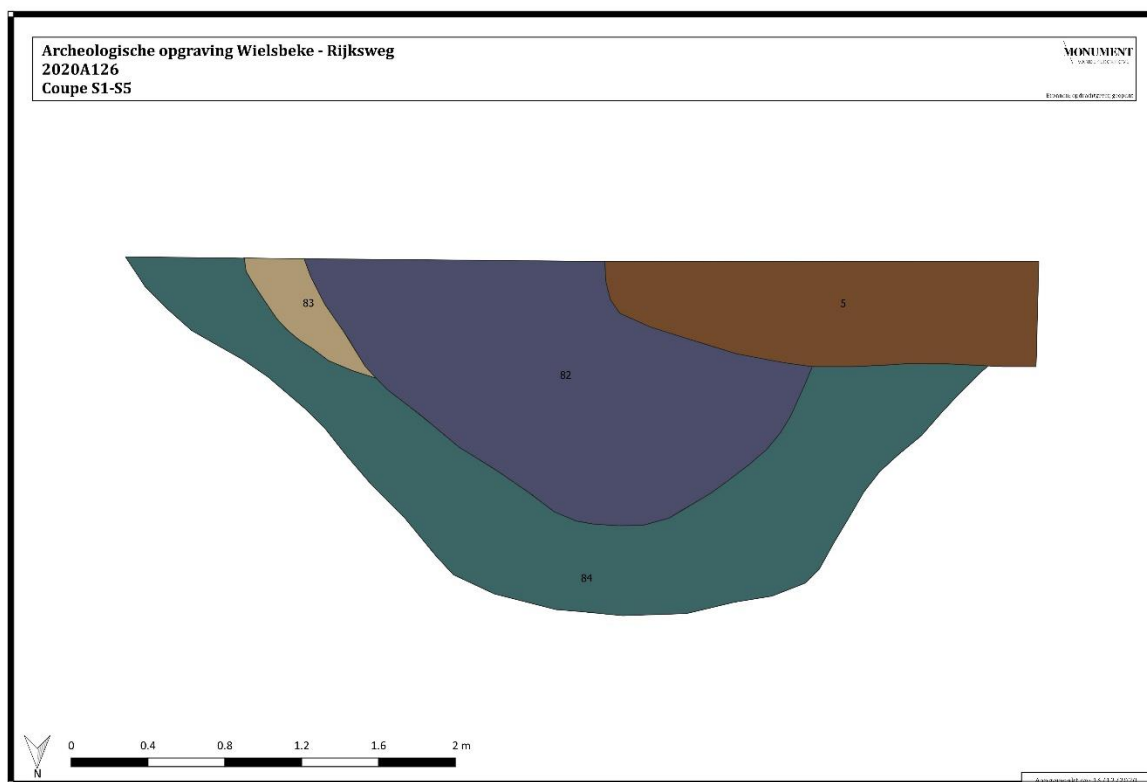
6.2.2.3.3. Kuilen

- S1

In werkput 1 werd een vrij omvangrijke kuil aangetroffen met een diameter van bijna 4m. De kuil tekende zich af als een homogene donkergrijze zandlemige vlek met houtskoolspikkels. Aan de noordelijke putwand werd de kuil oversneden door de eerder besproken gracht S5. Deze vormt dus een relatieve datering voor de kuil, die dus ouder is dan de Nieuwe tijd (vermoedelijk laat-middeleeuws). Echter werd er geen aardewerk aangetroffen in de kuil om deze datering te staven. Deze kuil werd machinaal gecoupeerd waarbij ze ongeveer 1m80 diep reikte. De grond was dusdanig onstabiel dat het profiel slechts gedeeltelijk kon opgeschoond worden. Toch is duidelijk dat de kuil zo'n 3 lagen in de vulling heeft. Een bovenste donkergrijze zandlemige laag (laag 82) die hoogstwaarschijnlijk gelijk te stellen is aan de dempingsfase of opgave van de (water)kuil, een tweede eerder groenblauwig kleiige laag (laag 83) met onderin opnieuw een eerder humeuze, lemige, donkergrijze laag (laag 84). Deze kuil, hoewel geen houtwerk werd vastgesteld, is mogelijks te interpreteren als de waterdragende structuur behorend bij het erf.

Figuur 39: Fotografische opname van S1 in grondvlak en in coupe op S1.

Figuur 40: Digitale coupetekening van kuil S1.

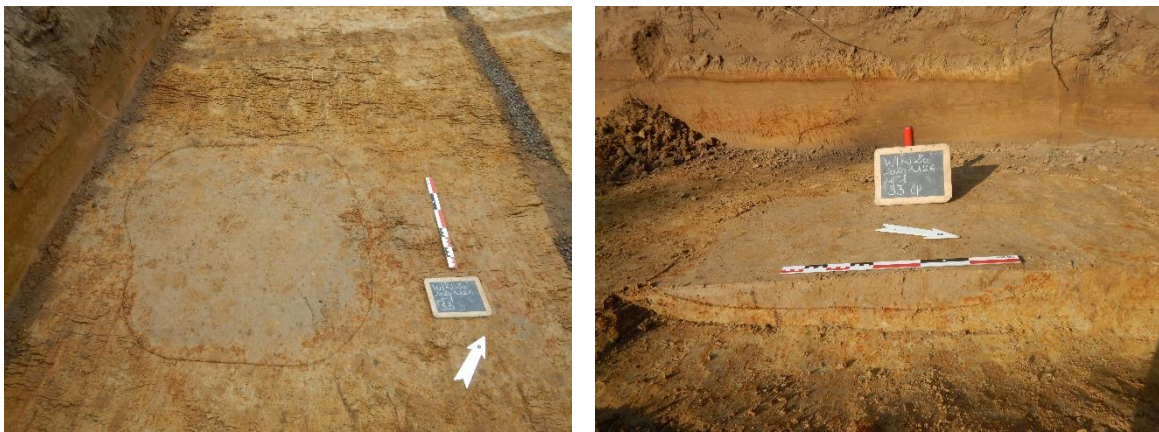
Vondsten en stalen

Bij het couperen van de kuil werden 2 wandscherfjes grijs aardewerk en 1 randscherf grijs aardewerk aangetroffen (INV22). Deze laatste betreft mogelijks een half fragment van een steel gezien de geschatte diameter. Opnieuw moeten we echter stellen dat het geen diagnostische fragmenten betreft qua datering. Omdat het profiel bij couperen onmiddellijk

grote scheuren vertoonde, en de veiligheid steeds primeert, werden geen verdere stalen genomen van dit spoor.

- S3 en S4

De sporen S3 en S4 tekenen zich af als ovaalvormige (circa 60 tot 80cm bij 80 tot 110cm), lichtgrijze verkleuringen. De sporen situeren zich in het zuidoosten van werkput 1, op een onderlinge afstand van ongeveer 6m. Dit zijn de enige twee aangetroffen kuilen in deze zone en kunnen bijgevolg niet gelinkt worden aan een structuur. Een datering ontbreekt evenzeer aangezien er geen aardewerk werd aangetroffen in de vulling. In coupe waren de sporen zeer ondiep bewaard, slechts een vijftal centimeter, met platte bodem. Er leken geen inclusies in de vulling vervat te zijn, stalen werden dus niet weerhouden van deze sporen.

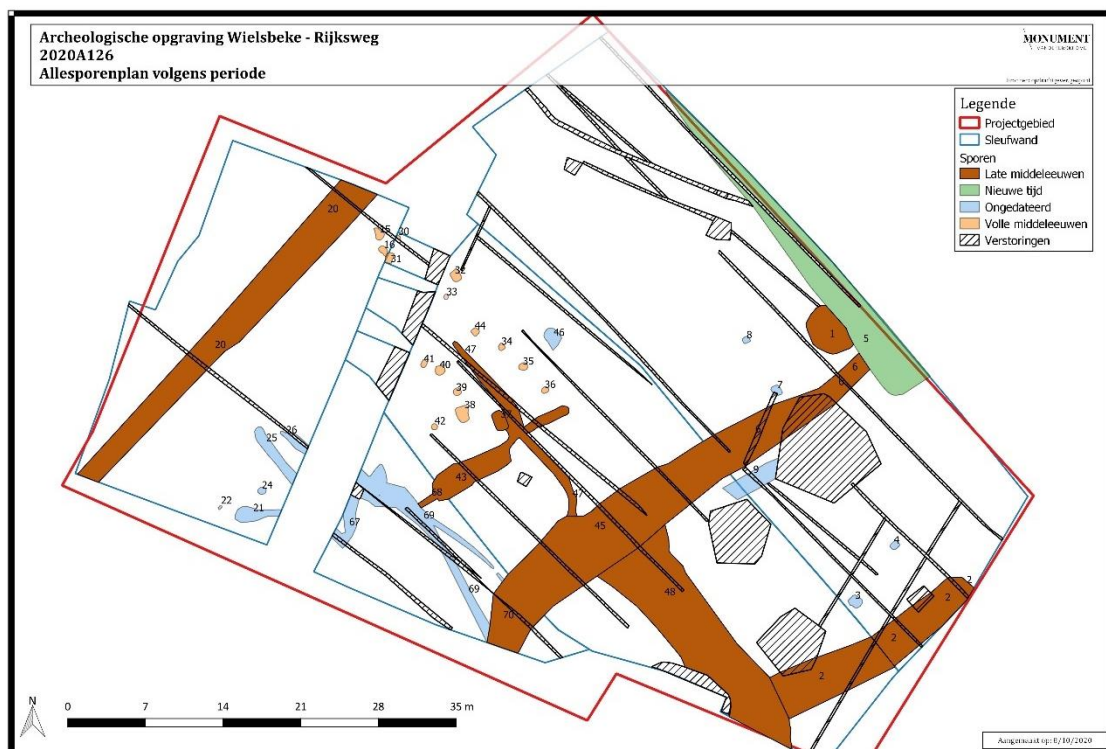

Figuur 41: Fotografische opname van spoor S3 in vlak (links) en in coupe (rechts).

7. INTERPRETATIE EN DATERING

De oudste gedateerde sporen en meteen ook de meerderheid van de aangetroffen grondsporen zijn te dateren in de middeleeuwen. Het gaat hierbij voornamelijk om paalsporen, grachten en greppels en een enkele (water)kuil.

Een zevental paalsporen kunnen gelinkt worden aan een bootvormige houtbouw daterend uit de volle middeleeuwen. Het betreft 2 min of meer parallelle rijen aan paalsporen met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Hierbij werden mogelijks de zuidelijke paalsporen tijdens het veldwerk niet als dusdanig herkend omwille van hun ligging in een grachtstructuur en hun ondiepe bewaring. De potentiële gebouwstructuur betreft een bootvormig gebouw bestaande uit 10 paalsporen. De structuur meet hiermee zo'n 10m bij 6m en betreft mogelijks het hoofdgebouw van een erf. Andere randstructuren die aangetroffen werden tijdens het onderzoek betreffen enkele grachten die mogelijks deel uitmaken van de erfindeling en/of erfafbakening. Tenslotte werd ook een waterdragende structuur aangetroffen (S1), die mogelijks deel uitmaakte van het erf, al is een datering van deze niet sluitend. Het vondstmateriaal dat tijdens de opgraving werd aangetroffen bestaat voornamelijk uit grijs gedraaid aardewerk. Enkele diagnostische scherven zijn onder meer een wandscherf met radstempelversiering en een deel van een steelpan. Deze scherven, en het ontbreken van rood (geglazuurd) aardewerk situeren de site in de volle middeleeuwen (10^e – 12^e eeuw). De C14-datering die uitgevoerd werd op de inhoud van paalspoor S40, deel van de bootvormige gebouwstructuur, kon deze datering nog verfijnen naar 1130 – 1220 n.C..

Figuur 42: Gefaseerd allesporenplan.

Voor de West-Vlaamse zandstreek zijn voornamelijk drieschepige gebouwtypes aangetroffen, onder meer te Snellegem – Meersbeekstraat¹⁹. Doch zijn er aanwijzingen in deze regio van twee- en zelfs eenschepige constructies opgegraven te Oudenburg – Ter Beke²⁰ en Oostkamp – 't Zwarte Gat²¹. De constructieresten aangetroffen in Oudenburg waren slechts voor een deel drieschepig, het oostelijk uiteinde was wellicht eerder eenschepig. In Oostkamp werden aanwijzingen aangetroffen voor een tweeschepige constructie die later vervangen werd door een eenschepig gebouw. Voor de Oost-Vlaamse zandstreek zijn voornamelijk driebeukige constructies gekend. Echter te Merelbeke – Caritas²² werden grote, rechthoekige, eenschepige gebouwen opgegraven. In de directe nabijheid van het huidige projectgebied, zo'n 3km verwijderd, kan de site aan de Vaartstraat te Wielsbeke²³ aangehaald worden ter vergelijking. Daar werd eveneens een volmiddeleeuwse huisplattegrond aangetroffen. Het betrof hier wel een hoofdgebouw bestaande uit twee min of meer parallelle rijen van zes paalsporen, aangezien de totale lengte 15m bedroeg en de breedte circa 5 (oostelijke zijde) à 6m (westelijke zijde)²⁴. De bootvormige huistypes komen in België voornamelijk voor in de Antwerpse Kempen met voorbeelden in Oud-Turnhout-De Blokken²⁵, negen exemplaren te Hove-Cueteghem²⁶, één uit Wijnegem-Steenakker²⁷, één 11e-12e-eeuwse plattegrond uit Grobbendonk-Ouwen²⁸, vier plattegronden uit de 11e-12e eeuw zowel te Brecht-Zoegweg als te Ekeren-Het Laar²⁹ en maar liefst negentien stuks te Brecht-Hanepad³⁰. Een enkel exemplaar werd gevonden aan de zandstreek grenzend aan de kuststreek, namelijk te Sijsele-Veldhoek³¹. Daar zou mogelijk het onvolledig grondplan van een constructie aangetroffen zijn met minstens één licht gebogen wand.

¹⁹ HOLLEVOET Y. 1993

²⁰ HOLLEVOET Y. 1993

²¹ HOLLEVOET Y. 1995

²² DE CLERCQ W., DESCHIETER J., DE MULDER G. 2003 - 2004

²³ HOORNE J. 2006

²⁴ HOORNE J. 2006

²⁵ ANNAERT R. 2000.

²⁶ VERHAERT A., ANNAERT R., 2003.

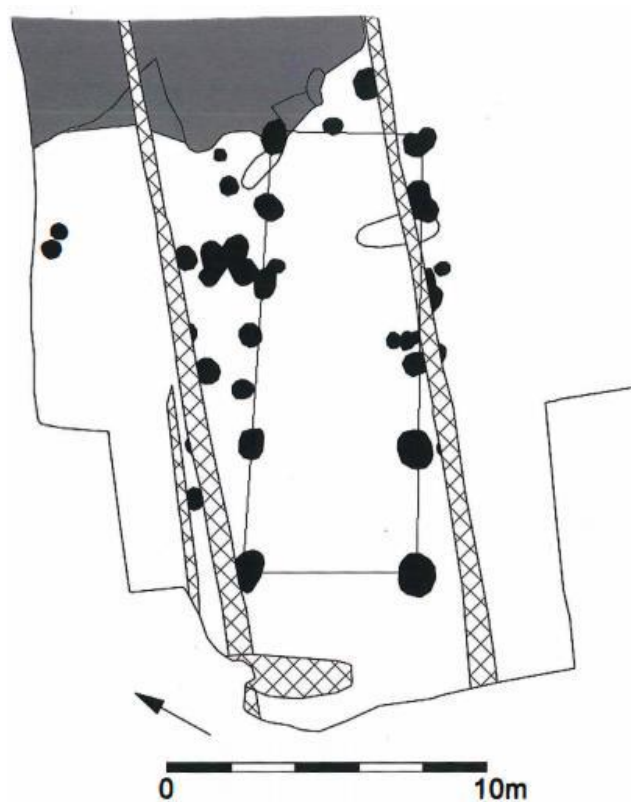
²⁷ CUYT, G. 1986.

²⁸ ANNAERT R., VERVOORT R., 2003.

²⁹ VERBEECK C., DELARUELLE S., BUNGENEERS J., 2004.

³⁰ VERBEECK C., DELARUELLE S., BUNGENEERS J., 2004.

³¹ IN'T VEN I., HOLLEVOET Y., 2005.

Figuur 43: Hoofdgebouw aangetroffen aan de Vaartstraat te Wielsbeke (© Hoorne, 2006).

8. AANBEVELINGEN VERDER ONDERZOEK

Het onderzoek van het totale projectgebied werd volledig uitgevoerd tijdens de veldcampagne en de daarop volgende rapportage. In het kader van dit onderzoek werd reeds voldoende natuurwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd om de aangetroffen archeologische resten te waarderen.

9. SYNTHESE

9.1 Algemeen

In het kader van de geplande bouw van een nieuw sportcentrum op het domein Hernieuwenburg te Wielsbeke, voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 16 tot en met 23 juni 2020 een archeologische opgraving uit op het terrein. De archeologische opgraving kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Voorafgaand aan de archeologische opgraving werd reeds vooronderzoek uitgevoerd in de vorm van een bureaustudie, een landschappelijk en verkennend booronderzoek, en een proefsleuvenonderzoek³². Aan de hand van deze onderzoeken werd aangetoond dat het archeologisch potentieel van het terrein zeer hoog was. Een zone met een oppervlakte van 3.387m² werd geadviseerd voor vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving. De archeologische opgraving had enerzijds als doel het documenteren van de archeologische site voorafgaand aan de destructieve werken. Anderzijds strekte het onderzoek zich tot het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zoals beschreven in het programma van maatregelen³³.

Tijdens de archeologische opgraving werden 38 archeologische sporen geregistreerd. De meerderheid van deze sporen betreffen paalsporen, grachten en greppels en enkele kuilen. Een achttal paalsporen konden toegewezen worden aan een bootvormige, volmiddeleeuwse houtbouwstructuur. Naast een gebouw werden verschillende grachten en greppels aangetroffen die mogelijks deel uitmaken van de erfafbakening en/of erfindeling. Eveneens een (water)kuil werd aangetroffen in het noorden van het plangebied. Deze structuren betreffen bewoningssporen uit de volle middeleeuwen. We kunnen dus stellen dat het plangebied langdurig in gebruik was als landbouwgebied en lokaal rurale bewoning kende sedert de middeleeuwen tot het in de jaren 1980 werd ingericht als sportcomplex.

9.2 Onderzoeksvragen

- Hoe verhouden de resultaten van de opgraving zich tot de resultaten van het vooronderzoek en meer specifiek het proefsleuvenonderzoek?

Tijdens de opgraving werden vol- tot laatmiddeleeuwse bewoningssporen aangetroffen zoals de verwachting opgesteld na het proefsleuvenonderzoek. De sporen uit de proefsleuven werden teruggevonden. Het betreft echter een eenbeukige, bootvormige houtbouw en geen driebeukig hoofdbouw zoals vooropgesteld werd in de archeologienota.

- Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van de verschillende sporen binnen de vindplaats? Is er sprake van nederzettingen?

³² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

³³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>

De aangetroffen sporen behoren tot een volmiddeleeuws erf. Een bootvormig gebouw en andere randstructuren werden aangetroffen. De grachten en greppels behoren waarschijnlijk tot de erfindeling, net zoals S1 een waterdragende structuur is die mogelijks deel uitmaakt van hetzelfde erf.

- Zo ja, wat is de omvang en de ruimtelijke structuur van de aangetroffen nederzettingen? Gaat het om één of meerdere erven en is er sprake van een fasering?

De aangetroffen gebouwplattegrond betreft een bootvormig gebouw behorend tot een erf. Er zijn geen indicaties van meerdere erven binnen het terrein. De grachten en greppels behoren vermoedelijk wel tot de afbakening of indeling van het erf. Aangezien slechts enkele structuren, zoals het gebouw en een waterkuil, maar geen bijgebouwen, werden aangetroffen is het niet mogelijk het erf precies af te bakenen. Het feit dat de greppel S47 doorheen de gebouwplattegrond loopt, duidt waarschijnlijk op het feit dat die ofwel behoort tot een latere fase, nadat het gebouw reeds opgegeven werd, ofwel deel uitmaakt van de indeling van het gebouw.

- Op welke manier is de nederzetting en het omliggende cultuurlandschap ingericht (verkavelingsgreppels, afsluitingen, e.d.)? Is er een directe relatie met het landschap?

Er werden meerdere grachten en greppels aangetroffen die vermoedelijk deel uit maken van de erfindeling en/of afbakening. De grond was langdurig in gebruik als landbouwgrond. Deze grachten en greppels werden ook na de middeleeuwen nog gebruikt als landindeling zoals te zien is op historische kaarten.

- In hoeverre kunnen er gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de types plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?

Er kon slechts één bootvormig gebouw herkend worden tijdens de opgraving. Er kunnen verder geen uitspraken gemaakt worden over de constructieve aspecten of de indeling van het gebouw. Er zijn geen herstellingen waar te nemen. Enkel greppel S47 loopt centraal door het gebouw en kan ofwel wijzen op een indeling of behoort tot een latere fase waarbij het gebouw niet meer in gebruik was.

- Kan er een continuïteit worden vastgesteld tussen de verschillende fasen van de site?

De sporen behoren allen tot de volle en late middeleeuwen. Een enkele gracht behoort tot de Nieuwe Tijd. We kunnen besluiten dat het terrein langdurig in gebruik was als landbouwgebied en lokaal rurale bewoning kende sedert de middeleeuwen tot het als sportcomplex werd ingericht ergens in de jaren 1980.

- Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie binnen de

nederzetting? Welke cultuurgewassen werden in de verschillende bewonings- en gebruiksfasen verbouwd? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?

N.v.t.

- Hoe verhouden de resultaten van de opgraving zich tot de historische en archeologische gegevens van de omgeving? Hoe verhoudt de site zich ten opzichte van de structuren die in de buurt van het plangebied aanwezig zijn op de Ferrariskaart? Het projectgebied is gelegen tussen het “Chateau de Wielsbeke” in het zuidwesten en een volmiddeleeuwse motte (“Bien de Trieste”) in het noordoosten volgens de Ferrariskaart. Deze structuren tonen aan dat er activiteit en dus ook bewoning kon verwacht worden ter hoogte van het projectgebied.

- Welke informatie verschaft de archeologische site over de middeleeuwse bewoningsstructuren in de regio?

De site staat de aanwezigheid van middeleeuwse rurale bewoning in de regio.

10. BIBLIOGRAFIE

10.1. Literatuur

- ACKE B., BRACKE M., FONTEYN P., WYNS G., 2019. Eindverslag Wielsbeke Splenterbeekstraat. Verslag van Resultaten, Moerbeke-Waas: Acke & Bracke bvba.
- ANNAERT R., 2000. Het middeleeuwse Oud-Turnhout op het spoor. In: Bastiaens J. (red), Zand op de schop. Een archeologische kijk op de Kempen, Oud-Turnhout, 69-83.
- ANNAERT R., VERVOORT, R., 2003. De volmiddeleeuwse bewoningskern te Ouwen-Grobbendonk (Antwerpen), *Archaeologia Mediaevalis* 26, 13-15.
- APERS T. 2017. Archeologische opgraving Kortrijk Morinnestraat (prov. West-Vlaanderen). archeologierapport. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove NV. Beschikbaar op: <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/958/ROEV0958-001.pdf>.
- BEKE F., VAN DEN DORPEL A.C. 2017. Grafheuvels uit de metaaltijden en bewoning uit de Late IJzertijd en Romeinse periode. Archeologische opgraving te Wielsbeke 'De Maurissenstraat', Brugge: Ruben Willaert bvba.
- CUYT G. 1986. Nederzetting uit de 12^e eeuw te Wijnegem, *Archaeologia Belgica* II, Brussel, 85-86.
- DE CLERCQ W., DESCHIETER J., DE MULDER G. 2003. Merelbeke. Caritas: archeologisch noodonderzoek op de vroeg- en volmiddeleeuwse begraafplaats en nederzetting in 2003. Monumentenzorg en cultuurpatrimonium, jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 2003: pp142-145.
- DE CLERCQ W., DESCHIETER J., DE MULDER G. 2004. Archeologisch noodonderzoek op de vroeg- en volmiddeleeuwse begraafplaats en nederzetting Merelbeke – Caritas. (Oost-Vlaanderen). Resultaten en eerste synthese na afronding van het veldonderzoek. *Archaeologia Mediaevalis* 27: pp9-12. Brussel.
- DE TOLLENAERE J., DE GRUYSE J., THYS C., VERBEKE E. & WILLAERT A. 2017. Vooronderzoek Wielsbeke Roterijstraat. nota. Beschikbaar op: <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4188>.

-
- DERWEDUWEN N., BRACKE M. & BARTHOLOMIEUX B. 2016. Archeologische opgraving Pittem Posterijlaan (prov. West Vlaanderen). archeologierapport. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove NV. Beschikbaar op: <https://oar.onroerendergoed.be/publicaties/ROEV/628/ROEV0628-001.pdf>.
 - EGGERMONT N. & DERWEDUWEN N. 2014. Archeologische opgraving Ingelmunster Zandberg (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove NV. Beschikbaar op: <https://oar.onroerendergoed.be/publicaties/ROEV/769/ROEV0769-001.pdf>.
 - HOLLEVOET Y. 1993. Een luchtfoto opgegraven. Middeleeuwse landelijke bewoning langs de Mersbeekstraat te Snellegem (Jabbeke, West-Vlaanderen). Archeologie in Vlaanderen volume 2, pp 227-235.
 - HOLLEVOET Y. 1995. Opgraven in 't Zwarte Gat. Een landelijke bewoningskern uit de volle middeleeuwen te Oostkamp (West-Vlaanderen). Archeologie in Vlaanderen volume 4, pp205-217.
 - HOORNE J. 2006. Archeologisch onderzoek langs de Vaartstraat te Wielsbeke, Leiesprokkels Jaarboek 2005-2006, pp. 50–87.
 - IN'T VEN I., HOLLEVOET Y., 2005. Een Romeinse nederzetting ten westen van de Stoofweg te Damme/Sijsele (prov. West-Vlaanderen). In: In't Ven I. & De Clercq W. (eds), Een lijn door het landschap. Archeologie en het VTN-project 1997-1998, Archeologie in Vlaanderen. Monografie 5, deel 2, 29-34.
 - RYCKEBUSCH L, PHILIPSEN F., VELLEMAN J., VERMEULEN B. (2020) Archeologienota archeologisch vooronderzoek Wielsbeke aanleg zwembadcomplex. RAAP België, Eke. Beschikbaar op <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14410>.
 - VANHOUTTE C. 2020. Archeologische opgraving Wielsbeke – Lobeekstraat (prov. WestVlaanderen), conceptversie rapport Monument Vandekerckhove nv.
 - VERBEECK C., DELARUELLE S., BUNGENEERS J., 2004. Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen, Antwerpen, provincie Antwerpen.
 - VERHAERT A., ANNAERT R., 2003. Begraving en bewoning te Hove: ijzertijd en middeleeuwen van naderbij bekeken (Antwerpen). In: Cuyt G. & Sas K. (red), Vlekken in het zand. Archeologie in en rond Antwerpen, Antwerpen, 107-114.

10.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onrorenderfgoed.be/>

11. BIJLAGEN

1. Aanduiding van de werkputten op recent orthobeeld
2. Projectgebied op de topografische kaart
3. Projectgebied op de quartair geologische kaart
4. Projectgebied op de bodemkaart
5. Projectgebied op de kaart van Ferraris
6. Projectgebied op een orthobeeld uit 1979
7. Projectgebied op een recente luchtfoto
8. CAI-waarden geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel
9. Aanduiding van de bodemprofielen
10. Allesporenplan
11. TAW-waarden
12. Orthobeeld van het grondvlak met de gebouwplattegrond
13. Coupetekeningen van de gebouwplattegrond
14. Sporen geprojecteerd op luchtfoto uit 1971
15. Gefaseerd allesporenplan
16. Sporenlijst
17. Inventarislijst
18. Fotolijst
19. Rapport C14-datering